บทที่ 2
บทบาทของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

2.1 บทบาทของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดถือเป็นบุคคลที่สำคัญหรือเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนให้เกิดชุมชนที่มีความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งการพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องพัฒนาจากปัจเจกบุคคลเป็นลำดับแรกพร้อมด้วยการนำบทบาทของผู้นำมาปฏิบัติใช้ในชุมชนอย่างจริงจัง โดยสามารถอธิบายความหมาย และความสำคัญของบทบาทคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ดังนี้

2.1.1 ความหมายบทบาท

2.1.1.1 ราชบัณฑิตยสถาน, (2540 : 602) ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทพ่อแม่ บทบาทครู หรือหน้าที่ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ส่วนในพจนานุกรมศัพท์อังกฤษ – ไทย(ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2540 : 315) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง หน้าที่หรือพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหมายให้บุคคลกระทำ

2.1.1.2 พัทยา สายหู, (1997 : 58) กล่าวว่า “บทบาท คือหน้าที่ประจำสถานภาพหรือตำแหน่งนั้นๆเฉกเช่นเหมือนตัวละครที่กำหนดให้เล่นเป็นตัวอะไรก็ต้องได้รับบทนั้นตามมาด้วย”

2.1.1.3 อับดุลลอฮมาลิก หมัดเหระ, (2003 : 10) ได้กล่าวสรุปว่า “บทบาทเป็นแบบแห่งปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์”

2.1.1.4 เจ๊ะมูหามัดสัน เจ๊ะอูมา, (2002 : 10) ได้กล่าวสรุปว่า “บทบาทคือสิ่งที่ผู้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งของสังคมได้ถูกกำหนดให้แสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด โดยบุคคลในตำแหน่งนั้นจะมีหน้าที่หรือเงื่อนไขที่ต้องกระทำ และได้สิทธิที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งนั้นๆ รวมทั้งความคาดหวังของชุมชนในสังคมที่มุ่งหวังให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นได้กระทำ”

2.1.1.5 อานุวา มะแซ, (2012 : 41) กล่าวสรุปแนวคิดบทบาทว่า “บทบาทที่กำหนดไว้เป็นบทบาทที่ได้วางไว้ชัดเจนและบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นๆจะต้องมีสิทธิ หน้าที่ในการกระทำอะไรได้บ้าง และได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า บุคคลที่ได้ปฏิบัติงานในองค์กรนั้นๆจำเป็นต้องเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรนั้นๆกำหนดไว้เพื่อเป็นมาตรการในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ”

สรุปได้ว่า บทบาทเป็นหน้าที่หนึ่งที่ต้องปฏิบัติบนพื้นฐานของความสามารถของบุคคลหรือองค์กรและถือเป็นพันธะสัญญาทางสังคมที่ไม่สามารถหลีกหนีได้ไม่ว่าตำแหน่งที่ได้รับมาจากความไว้วางใจจากสังคมหรือตำแหน่งที่ได้รับจากอัลลอฮ์ ﷻ ในการเป็นบ่าวที่ดี แต่เมื่อบุคคลนั้นได้ปฏิบัติตามบทบาทที่ได้กำหนดมาอย่างสมบูรณ์ก็จะส่งผลต่อความสำเร็จ โดยเฉพาะบทบาทของ

JOHN F.KENNEDY LIBRARY
PRINCE OF SONGKLA UNIVERSITY
PATTANI THAILAND

ผู้นำในภาพรวม รวมถึงบทบาทของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในการพัฒนาเยาวชนที่อยู่ภายใต้การดูแลของมัสยิดให้เป็นเยาวชนที่มีความเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนาอย่างลึกซึ้ง และนำมาปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันอย่างเป็นรูปธรรมพร้อมกับการที่จะเป็นผู้นำในสังคมต่อไป

2.1.2 ความสำคัญ

การที่มุสลิมได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดต่างๆไม่ว่าข้อกำหนดนั้นมาจากความเห็นของกลุ่มคนหรือบุคคลหรือข้อกำหนดนั้นมาจากอัลลอฮ์ ﷻ ก็เสมือนการปฏิบัติตามบทบาทที่ได้วางไว้ และเมื่อการปฏิบัติตามบทบาทก็สามารถสร้างความเสถียรภาพในการดำเนินชีวิตของบุคคล สังคม และประชาชาติ และเป็นเหตุผลหนึ่งของความรุ่งเรืองที่จะเกิดขึ้นในสังคมนั้นๆ ดั่งที่เกิดขึ้นในยุคแรกของอิสลามในอดีตโดยมีนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นผู้นำ และบรรดาเศาะฮาบะฮ์ ﷺ เป็นผู้ตาม และการปฏิบัติตามนบีมุฮัมมัด ﷺ ถือสิ่งที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของมุสลิม ดั่งที่อัลลอฮ์ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴾

ความว่า “โดยแน่นอนในเราะสูลของอัลลอฮ์มีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวกเจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวัง(จะพบ)อัลลอฮ์และวันปรโลกและรำลึกถึงอัลลอฮ์อย่างมาก”

(อัลอะฮซาบ : 21)

Ibn Kathīr, (1999,a.6 : 391) ได้กล่าวว่า “นี่คืออายะฮ์หลักที่บ่งบอกถึงการต้องปฏิบัติตามนบีมุฮัมมัด ﷺ”

al-Baghawiy, (2000,a.5 : 623) ได้กล่าวว่า “ความหมายของคำว่า สำหรับผู้ที่หวัง(จะพบ)อัลลอฮ์ ﷻ คือสำหรับผู้ที่หวังต่อผลบุญของอัลลอฮ์ ﷻ”

Sa‘id Hawā, (2002 : 185) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของนบีมุฮัมมัด ﷺ ว่า “นบีมุฮัมมัด ﷺ จะต่างกันกับคุณลักษณะของนบีท่านอื่น คือนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นบิดาและสามี ได้มีการสมรส เป็นนักบริหาร เป็นผู้นำสูงสุดในสนามรบและนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ถูกแต่งตั้งเป็นเราะสูลสำหรับประชาชาติ”

Badruddīn, (1957 : 218) ได้กล่าวว่า “คำสั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้สั่งให้กับนบีมุฮัมมัด ﷺ ก็เสมือนการมอบหมายให้ทุกคนที่เป็นประชาชาติของท่านได้ปฏิบัติตามอีกเช่นกัน” และการปฏิบัติตามนบีเป็นเรื่องที่มุสลิมปฏิเสธไม่ได้

ดังนั้นการปฏิบัติตามนบีมุฮัมมัด ﷺ ถือเป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ สามารถเป็นตัวอย่างของการเป็นผู้นำที่ดีเลิศ เป็นผู้ตามที่มีเหตุผล เป็นบิดาที่แสนดีสำหรับหลาน เป็นสามีที่ดีสำหรับภรรยา และเป็นบ่าวที่ได้รับการชื่นชมจากเอกอัลลอฮ์ ﷻ และสิ่งเหล่านั้นเป็น

1615
2562

ส่วนหนึ่งของบทบาทที่เกิดขึ้น และจะส่งผลต่อผู้ปฏิบัติตามด้วยผลบุญจากอัลลอฮ์ ﷻ และการดำเนินชีวิตในสังคมให้เกิดสังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน

2.1.3 ประเภทของบทบาท

บทบาทของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในการพัฒนาเยาวชน สามารถแบ่งบทบาทในแต่ละด้าน คือ

2.1.3.1 บทบาทด้านศาสนา ประกอบด้วย

ก.บทบาทที่เกี่ยวกับหลักปฏิบัติ

หลักปฏิบัติในอิสลามเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่สามารถบ่งบอกถึงความเป็นมุสลิมโดยการปฏิบัติตามหลักปฏิบัติที่อิสลามได้วางไว้ และบุคคลนั้นจะได้ชื่อว่าเป็นมุสลิมถึงแม้เขาจะอาศัยอยู่ซีกโลกบนโลกนี้หรือภาษาใดที่เขาสื่อก็ตาม และการที่มุสลิมนั้นได้ปฏิบัติในหลักปฏิบัติเสมือนกับบุคคลนั้นยอมรับอิสลามเป็นศาสนาของตนเองซึ่งเป็นศาสนาได้รับการรับรองจากอัลลอฮ์ ﷻ ว่าเป็นศาสนาที่ถูกต้อง ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

ความว่า “และผู้ใดแสวงหาศาสนาหนึ่งศาสนาใดอื่นจากอิสลาม แล้วศาสนานั้นก็จะไม่ถูกรับจากเขาเป็นอันขาดและในปรโลกเขาจะอยู่ในหมู่ผู้ขาดทุน”

(อาลิ อิมรอน:85)

Ibn Kathīr, (1999,a.2 : 25) ได้อธิบาย “อายะฮฺนี้เป็นอายะฮฺที่บอกถึงศาสนาที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงจะให้การตอบแทนคือศาสนาอิสลาม”

ด้วยเหตุดังกล่าวอัลลอฮ์ ﷻ จะทรงตอบแทนการกระทำของมุสลิมที่ได้ปฏิบัติมาบนโลกก็ต่อเมื่อมีศาสนาที่ถูกต้องคือศาสนาอิสลามเป็นที่ยึดและจะเป็นเงื่อนไขหลักในการที่จะได้เข้าสวรรค์อีกด้วย

ในเมื่ออิสลามเป็นศาสนาที่อัลลอฮ์ ﷻ พระองค์จึงได้ประทานคำภีรอัลกุรอานเพื่อเป็นรัฐธรรมนูญชีวิตและแต่งตั้งมุฮัมมัด ﷺ เป็นนบี และเราะสูลเพื่อให้มุสลิมนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตอีกด้วย ซึ่งสองประการนั้นจะครอบคลุมในเรื่องการใช้ชีวิตบนโลกนี้ตั้งแต่เกิดจนถึงตายพร้อมกันนั้นได้วางหลักปฏิบัติห้าประการที่มุสลิมต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ดั่งที่มีรายงานจากอิบนุ อุมัร ﷺ

Prince of Songkla University Pattani Campus

((عَنِ ابْنِ عُمَرَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " بُنِيَ الإِسْلاَمُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلاَةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَالحَجِّ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ))

ความว่า จากอิบนุ อุมัร ﷺ กล่าวว่า เราะสูลลุลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า "อิสลามนั้นถูกวางบนหลักห้าประการ คือ กล่าวคำปฏิญานตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์และนบีมุฮัมมัดเป็นศาสนฑูตของอัลลอฮ์ ปฏิบัติละหมาด จ่ายซากาต ประกอบพิธีฮัจญ์และถือศิลอดในเดือนเราะมะฎอน"

(al-Bukhāriy : 8)

Yūsuf al-Qaradāwiy, (1994) ได้กล่าวในบทนำถึงคุณลักษณะของศาสนาอิสลามว่า "อิสลามเป็นศาสนาที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ มีความเป็นมนุษย์สัมพันธ์ ครอบคลุมในทุกด้าน มีความเป็นกลาง เป็นปัจจุบัน ชัดเจน และสามารถสมานระหว่างความตึง และความหย่อนได้"

Ibn Rajab, (1996 : 22) ได้กล่าวว่า "แท้จริงศาสนาอิสลามเปรียบเสมือนอาคารและหลักปฏิบัติห้าประการก็เสมือนเสาหลักที่สามารถยึดติดระหว่างกัน"

Abu al-'Alā al-Maudūdīy, (1998 : 52) ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างมุสลิมและกาฟีรว่า "การที่ได้ชื่อว่าเป็นมุสลิมเนื่องจากได้ปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ และการที่ได้ชื่อว่าเป็นกาฟิรเนื่องจากการปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ"

ดังนั้นหลักปฏิบัติของมุสลิมจะมีห้าประการ ในห้าประการนั้นประกอบด้วยหลักการที่ปฏิบัติด้วยกาย วาจาและใจ ซึ่งหลักการนั้นสามารถบ่งบอกถึงความเป็นมุสลิมที่ดี และจะเป็นการประกาศให้กับศาสนาอื่นว่าอิสลามเป็นศาสนาของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ครอบคลุมในทุกด้าน

การกล่าวชะฮาดะฮฺเป็นคำกล่าวด้วยวาจาว่า "ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นเราะสูลของอัลลอฮ์ ﷻ" ซึ่งหมายถึงมุสลิมต้องสักการะอัลลอฮ์ ﷻ เพียงองค์เดียวและพร้อมที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติและเงื่อนไขต่างๆที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงกำหนดในคำภีร์อัลกุรอานและในอัลฮะดีษ และคำกล่าวชะฮาดะฮฺที่เกิดขึ้นสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงในบุคคลที่หลงผิดให้เป็นบุคคลที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ดั่งที่ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴾

ความว่า “แน่นอนยิ่งอัลลอฮ์นั้นทรงมีพระคุณแก่ผู้ศรัทธาทั้งหลาย โดยที่พระองค์ได้ทรงส่งเราะสูลคนหนึ่งจากพวกเขาเองมาในหมู่พวกเขาโดยที่เขาจะได้อ่านบรรดาโองการของพระองค์ให้พวกเขาฟังและจะทำให้พวกเขาสะอาดและจะสอนคัมภีร์และความรู้เกี่ยวกับข้อปฏิบัติในบัญญัติศาสนาแก่พวกเขาด้วยและแท้จริงเมื่อก่อนนั้นพวกเขาเคยอยู่ในความหลงผิดอันชัดแจ้ง”

(อาลิอิมรอน:164)

al-Qurṭubiy, (1964,a.4 : 264) ได้กล่าวว่า “มีทรรศนะที่กล่าวว่า พยัญชนะลามในอายะฮฺนี้หมายถึงยกเว้น ดังนั้นความหมายอายะฮฺคือและพวกเขาก่อนนั้นยกเว้นอยู่ในความหลงผิดอันชัดแจ้ง”

Ibn Munzir, (2002 : 478) ได้กล่าวว่า “เกาะตาดะฮฺกล่าวว่า อัลลอฮ์ ﷻ คือพระเจ้าผู้ทรงมีความกรุณาที่ยิ่งใหญ่ต่อบ่าวของพระองค์โดยที่พระองค์ได้ส่งเราะสูล ﷺ ที่มีความเมตตา ความเอ็นดูและนำความสว่างพร้อมด้วยหนทางที่เที่ยงตรงแก่ประชาชาติโดยที่บ่าวของพระองค์ไม่ได้ขอ”และจะส่งผลในการที่จะได้เข้าในสวนสวรรค์ของอัลลอฮ์ ﷻ ดั่งที่มีรายงานจากมุอาษ บิน ญะบัล ﷺ

((عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ))

ความว่า จากมุอาษ บิน ญะบัล กล่าวว่า เราะสูลลุลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า “ผู้ใดที่ได้กล่าวถ้อยคำสุดท้ายในชีวิตของเขาว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์เขาผู้นั้นจะได้เข้าสวรรค์”

(Abū Dawūd : 3116)[5]

Ibn Baṭṭāl, (2003 : 236) ได้กล่าวว่า “อัลมุฮัลลัฟ กล่าวว่า บรรดาอุลามาอฺเห็นพ้องต้องกันว่า บุคคลใดที่เสียชีวิตด้วยคำกล่าว ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ﷻ เขาผู้นั้นจะได้เข้าสวรรค์หลังจากการสอบสวนถึงเรื่องที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ด้วยกันและการขออภัยโทษจากบุคคลที่เขาได้อธรรมขึ้น” และบุคคลใดที่ตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ﷻ บุคคลนั้นจะไม่ได้รับการอภัยโทษจากอัลลอฮ์ ﷻ อีกเช่นกัน ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا ﴾

[5] อัล อัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นฮะดีษเศาะเหียฮฺ

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์จะไม่ทรงอภัยโทษให้แก่การที่สิ่งหนึ่งจะถูกให้มีภาคีขึ้นแก่พระองค์ และพระองค์ทรงอภัยให้แก่สิ่งอื่นจากนั้นสำหรับผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ และผู้ใดให้มีภาคีขึ้นแก่อัลลอฮ์แล้วแน่นอนเขาก็ได้อุปโลกน์บาปกรรมอันใหญ่หลวง”

(อันนิซาอฺ : 48)

al-Ṭabariy, (2000,a.8 : 450) ได้กล่าวว่า “อิบนุ อุมัร เล่าว่า เมื่อ อายะฮฺที่ 53 ในสูเราะฮฺอัซ-ซุมัร ได้ถูกประทานลงมาซึ่งมีความหมายว่า “โอ้ปวงบ่าวของข้าเอ๋ย! บรรดาผู้ละเมิดต่อตัวของพวกเขาเอง พวกท่านอย่าได้หมดหวังต่อความเมตตาของอัลลอฮ์ ﷻ” เศาะฮาบะฮฺ ﷺ ได้ถาม นบีมุฮัมมัด ﷺ รวมถึงการตั้งภาคีด้วยหรือ? นบีมุฮัมมัด ﷺ ก็กล่าวว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ จะไม่อภัยโทษกับการตั้งภาคีต่อพระองค์แต่พระองค์จะอภัยโทษสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากการตั้งภาคีสำหรับผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์”

ดังนั้นการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เป็นเรื่องที่มุสลิมต้องให้ความตระหนักและระมัดระวังอย่างยิ่งเนื่องจากการกระทำดังกล่าวจะส่งผลต่อการได้เข้าสวนสวรรค์ ซึ่งจะเป็นที่อาศัยอย่างถาวร และเป็นการตอบแทนจากอัลลอฮ์ ﷻ สำหรับบ่าวของพระองค์ เพียงแต่การกล่าวชาฮะดะฮฺที่เป็นประโยคสั้นๆโดยผ่านองค์กรศาสนาหรือบุคคลที่ได้ถูกไว้วางใจก็สามารถล้างบาปของบุคคลเหล่านั้นได้

การที่มุสลิมได้กล่าวชะฮาดะฮฺว่า นบีมุฮัมมัด ﷺ นั้นทรงเป็นเราะสูลของอัลลอฮ์ ﷻ ก็เสมือนการยอมรับนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นเราะสูลในการนำสารจากอัลลอฮ์ ﷻ มาประกาศใช้ต่อชาวโลกพร้อมถึงการปฏิบัติตามในหลักคำสอนของพระองค์และการปฏิบัติตามหลักคำสอนของเราะสูล ﷺ ที่จะเป็นบ่อเกิดของความรักต่ออัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูล ﷺ อีกเช่นกัน ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴾

ความว่า “จงกล่าวเถิด(มุฮัมมัด) ว่า หากพวกท่านรักอัลลอฮ์ ก็จงปฏิบัติตามฉัน อัลลอฮ์ก็จะทรงรักพวกท่าน และจะทรงอภัยให้แก่พวกท่านซึ่งโทษทั้งหลายของพวกท่าน และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อาลิอิมรอน : 31)

al-Baidāwiy, (1958 : 13) ได้ให้ความหมายว่า “รัก คือการปฏิบัติตามเราะสูล ﷺ ในเรื่องการทำอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮ์ ﷻ โดยไม่มีความข้องใจ”

ดังนั้นคำกล่าวในซะฮาดะตัยน์เป็นคำกล่าวที่สำคัญสามารถนำพาบุคคลไปสู่ความโปรดปรานและการตอบแทนจากอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยสวนสวรรค์ และจะส่งผลต่อการปฏิบัติตามคำสอนที่มีในอัลกุรอานและอัลฮะดีษ

การละหมาดเป็นหลักปฏิบัติอย่างหนึ่งของมุสลิมที่สำคัญอีกเช่นกัน เนื่องจากคำว่าละหมาดนั้นได้ถูกบันทึกไว้ในอัลกุรอานที่บอกประโยชน์หรือความดีของการละหมาด และได้มีการเล่าเรื่องราวในอัลกุรอานถึงการสั่งเสียของลุกมาน อัลฮะกีมที่ได้บอกกับบุตรของตนหนึ่งในนั้นคือการละหมาด เพื่อนำมาปฏิบัติในชีวิตดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ يَابُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴾

ความว่า “โอ้ลูกเอ่ย เจ้าจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาดและจงใช้กันให้กระทำความดีและจงห้ามปรามกันให้ละเว้นการทำความชั่วและจงอดทนต่อสิ่งที่ประสบกับเจ้า แท้จริงนั่นคือส่วนหนึ่งจากกิจการที่หนักแน่น มั่นคง”

(ลุกมาน : 17)

al-Qurṭubiy, (1964,a.14 : 68) ได้กล่าวว่า “ลุกมาน อัลฮะกีมได้สั่งเสียให้กับบุตรด้วยคำสั่งเสียที่สำคัญคือการละหมาด และการเชิญชวนในการทำความดี และห้ามปรามในการทำความชั่ว ซึ่งการห้ามปรามนั้นคือผลจากการปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ได้ปรากฏในตัวบุคคลและเป็นที่น่ายกย่อง”

Ibn Kathīr, (1999,a.6 : 337) ได้กล่าวว่า “นี่คือคำสั่งเสียที่มีประโยชน์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้เล่าเรื่องราวของลุกมานต่อมนุษย์และสามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต”

สรุปได้ว่าอัลลอฮ์ ﷻ ได้บันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับลุกมาน อัลฮะกีมและบุตรซึ่งเป็นเรื่องราวที่บิดามารดาและผู้นำสามารถนำมาปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหรือผู้ที่อยู่ในความดูแลด้วยหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติที่มีวัตถุประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างมนุษย์ด้วยกันพร้อมกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับอัลลอฮ์ ﷻ อีกด้วย

การถือศีลอดเป็นอีกหลักปฏิบัติหนึ่งที่ได้ถูกบัญญัติไว้ตั้งแต่นบีก่อนๆจนถึงนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยให้มุสลิมงดในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงห้าม เช่น การกิน การดื่ม การเสพสิ่งต่างๆ จนถึงการมีความสัมพันธ์ทางเพศ และอื่นๆตั้งแต่ก่อนพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกดินด้วยวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อให้มุสลิมเกิดความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ ดั่งที่ได้ตรัสไวในอัลกุรอาน

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴾

ความว่า “บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย! การถือศีลอดนั้นได้ถูกกำหนดแก่พวกเจ้าแล้ว เช่นเดียวกับที่ได้ถูกกำหนดแก่บรรดาผู้ก่อนหน้าพวกเจ้ามาแล้วเพื่อว่าพวกเจ้าจะได้ยำเกรง”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 183)

การยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ เป็นผลส่วนหนึ่งจากการถือศีลอดโดยฉพาะการถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอนโดยมีกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในเดือนนั้น เช่น การอดอาหาร การให้อาหารเพื่อละศีลอด ละหมาดตะรอเวียห์ และอื่นๆโดยที่การกระทำนั้นล้วนแต่จะได้รับผลตอบแทนจากอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยผลบุญที่มหาศาล ดั่งที่มีรายงานจากอบี ฮุรอยเราะฮฺ ﷺ

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلاَّ الصِّيَامَ، هُوَ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ...))

ความว่า จากอบี ฮุรอยเราะฮฺ เราะฎียัลลอฮุ อันฮุ เล่าว่า เราะสูลลุลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวว่า “องค์อัลลอฮ์ ผู้ทรงเกรียงไกรและสูงส่งได้มีตรัสว่า การงานทุกประการของมนุษย์นั้นจะได้รับผลบุญตามส่วนที่เขาได้กระทำ ยกเว้นการถือศีลอดผลตอบแทนต่อการถือศีลอดนั้นเป็นสิทธิของฉันและฉันจะตอบแทน...”

(Muslim : 1942)

Ibn Rajab, (2001:26) ได้กล่าวถึงประเภทของความอดทนในการถือศีลอดว่า “ความอดทนที่เกิดขึ้นสามารถแบ่งออกเป็นสามประเภทและหนึ่งในนั้นคือความอดทนของร่างกายในการยับยั้งความหิวและความกระหาย”

ดังนั้นการถือศีลอดเป็นอีกรูปแบบหนึ่งในการสร้างมุสลิมให้เป็นบุคคลที่ยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในทุกๆเวลาโดยผ่านคำสั่งห้ามที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงวางไว้ ซึ่งการห้ามกินและดื่มก่อนนั้นสามารถปฏิบัติได้ แต่เมื่อมีการถือศีลอดการกระทำนั้นก็ถูกห้ามจากอัลลอฮ์ ﷻ อย่างสิ้นเชิง

ซะกาตก็เป็นอีกหลักการหนึ่งในอิสลามที่ได้ถูกบัญญัติในรูปแบบของการทำอิบาดะฮฺด้วยทรัพย์สินโดยการจ่ายทรัพย์สินที่ถูกกำหนดในอิสลามให้แก่บุคคลที่สามารถรับซะกาตได้เพื่อสร้างความเพิ่มพูนต่อทรัพย์สินที่ยังเหลืออยู่ ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِم بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَّهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴾

ความว่า “(มุฮัมมัด) เจ้าจงเอาส่วนหนึ่งจากทรัพย์สมบัติของพวกเขาเป็นทาน เพื่อทำให้พวกเขาบริสุทธิ์ และล้างมลทินของพวกเขาด้วยส่วนตัวที่เป็นทานนั้นและเจ้าจงขอพรให้แก่พวกเขาเถิด เพราะแท้จริงการขอพรของพวกเจ้านั้นทำให้เกิดความสุขใจแก่พวกเขา และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงรอบรู้”

(อัตเตาบะฮ:103)

al-Māwardiy, (n.d. : 398) ได้กล่าวว่า “อุกริมะฮกล่าวว่า คำว่า เจ้าจงเอาส่วนหนึ่งจากทรัพย์สมบัติของพวกเขาเป็นทาน คือการจ่ายซะกาตที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ฟัรฏูให้กับบ่าวของพระองค์”

ดังนั้นซะกาตสามารถเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้นำกับสัปบุรุษในการสร้างความรับผิดชอบต่อบุคคลที่ด้อยทางการเงินในชุมชนร่วมกัน โดยที่ผู้นำมีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนัก รวบรวม และแจกจ่ายซะกาต ส่วนสัปบุรุษมีหน้าที่ในการจ่ายซะกาตให้กับผู้นำหรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งและเมื่อทุกคนได้ทำหน้าที่ที่ได้กำหนดก็จะส่งผลต่อการแก้ปัญหาความยากจนโดยผ่านกระบวนการซะกาตที่เกิดขึ้นในสังคม

ฮัจญ์เป็นอีกหลักการหนึ่งที่มุสลิมต้องไปปฏิบัติที่นครมักกะฮ ประเทศซาอุดีอารเบีย และเป็นรูกูนสุดท้ายในอิสลามโดยมีเงื่อนไขต่างๆที่ได้กำหนดไว้ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴾

ความว่า “และสิทธิของอัลลอฮ์ที่มีแก่มนุษย์นั้น คือการมุ่งสู่บ้านหลังนั้น อันได้แก่ผู้ที่สามารถหาทางไปยังบ้านหลังนั้นได้และผู้ใดปฏิเสธแท้จริงอัลลอฮ์นั้นไม่ทรงพึ่งประชาชาติทั้งหลาย”

(อาลิอิมรอน : 97)

al-Qurṭubiy, (1964,a.4 : 142) ได้กล่าวว่า คำว่า وَلِلَّهِ พยัญชนะลามในประโยคนี้มีความหมายว่า ตอบรับและปฏิบัติตาม พร้อมทั้งอัลลอฮ์ ﷻ ได้ให้ความตระหนักอีกครั้งด้วยคำว่า عَلَى ซึ่งเป็นคำที่บ่งบอกถึงความเป็นวาญิบโดยเฉพาะ” และการไปประกอบพิธีฮัจญ์ถือเป็นวาญิบสำหรับบุคคลข้างต้น ดั่งที่มีรายงานจากอบี ฮุรอยเราะฮ ﷺ

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ فَرَضَ اللهُ عَلَيْكُمُ الْحَجَّ، فَحُجُّوا، فَقَالَ رَجُلٌ: أَكُلَّ عَامٍ يَا رَسُولَ اللهِ؟ فَسَكَتَ حَتَّى قَالَهَا ثَلَاثًا، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لَوْ قُلْتُ: نَعَمْ لَوَجَبَتْ...))

Prince of Songkla University Pattani Campus

ความว่าจากอบีฮุรอยเราะฮฺ กล่าวว่า ท่านเราะสูลลุลอฮฺ ﷺ ได้คุฏบะฮฺที่มีความว่า “โอ้ มนุษยชาติทั้งหลาย แท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงฟัรฎูในการทำฮัจญ์สำหรับพวกท่าน ดังนั้นพวกท่านทั้งหลายจงไปประกอบพิธีฮัจญ์กันเถิด”และเศาะฮาบะฮฺได้ถามว่า “จำเป็นต้องไปทำฮัจญ์ทุกปีหรือไม่ โอ้ท่านเราะสูล ﷺ” ท่านจึงเงียบจนกระทั่งเศาะฮาบะฮฺคนดังกล่าวได้ถามซ้ำถึงสามครั้ง ท่านเราะสูล ﷺ จึงกล่าวว่า “หากฉันตอบว่า ใช่ มันก็จะเป็นวาญิบต่อพวกท่าน...”

(Muslim : 1337)

การที่มุสลิมได้ไปประกอบพิธีฮัจญ์ในช่วงอายุที่มีอยู่ และละเว้นสิ่งต่างๆที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงห้ามในการประกอบพิธีดังกล่าว อัลลอฮ์ ﷻ จะให้ผลการตอบแทนด้วยบุญที่มหาศาลเสมือนบุตรที่พึ่งคลอดจากครรภ์มารดา ดั่งที่มีรายงานจากอบี ฮุรอยเราะฮฺ ﷺ

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ))

ความว่าจากอบีฮุรอยเราะฮฺ กล่าวว่า ท่านเราะสูลลุลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวว่า “ผู้ใดที่ได้ทำฮัจญ์ที่มักะฮฺและเขาไม่มีการใช้คำพูดที่หยาบคายและไม่ได้ทำในสิ่งฝ่าฝืน เขาจะมีสภาพกลับมาเหมือนกับวันแรกที่เขาได้เกิดมาจากท้องมารดาของเขา”

(al-Bukhāriy : 1819)

Muhammad al-Khudir, (1995 : 110) ได้อธิบายถึงความหมายของคำว่า “เหมือนกับวันแรกที่เขาได้เกิดมาจากครรภ์มารดาของเขา คือในสภาพที่ไม่มีบาป”

ด้วยผลบุญที่มหาศาล มุสลิมจึงพยายามอย่างสุดความสามารถเพื่อไปประกอบพิธีฮัจญ์ถึงแม้จะต้องออกค่าใช้จ่ายที่มากมาย และความพยายามดังกล่าวไม่ใช่เป็นความพยายามทางฝ่ายเดียวแต่ได้รับความร่วมมือจากผู้นำศาสนาด้วยการสร้างความตระหนักถึงผลบุญ การเล่าเรื่องราวของบุคคลที่มีความพยายามอย่างมากจากบุคคลก่อนๆในการไปประกอบพิธีฮัจญ์ และบางครั้งผู้นำศาสนาก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อในการประกอบพิธีฮัจญ์อีกด้วย

ข.บทบาทที่เกี่ยวกับหลักศรัทธา

การศรัทธาต่อหลักศรัทธาที่อัลลอฮ์ ﷻ กำหนดไว้ในอัลกุรอานและอัลฮะดีษถือเป็นฐานสำคัญของการเป็นมุสลิม โดยการศรัทธานั้นต้องปราศจากความสงสัยพร้อมกับการปฏิเสธต่อทุกๆสิ่งที่ทำให้การศรัทธานั้นเป็นโมฆะอันเกิดขึ้นจากการตั้งเจตนา คำพูด และการกระทำ ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾

ความว่า“เราะสูลนั้น(นบีมุฮัมมัด ﷺ)ได้ศรัทธาต่อสิ่งที่ได้ถูกประทานลงมาแก่เขาจากพระเจ้าของเขาและมุอฺมินทั้งหลายก็ศรัทธาด้วยทุกคนศรัทธาต่ออัลลอฮ์ และมลาอิกะฮฺของพระองค์ และบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ และบรรดาเราะสูลของพระองค์ (พวกเขากล่าวว่า)เราจะไม่แยกระหว่างท่านหนึ่งท่านใดจากบรรดาเราะสูลของพระองค์ และพวกเขาได้กล่าวว่า เราได้ยินแล้วและได้ปฏิบัติตามแล้วการอภัยโทษจากพระองค์เท่านั้นที่พวกเราปรารถนาโอ้พระเจ้าของพวกเรา และยังพระองค์นั้นคือการกลับไป”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 285)

Ibn Kathīr, (1999,a.1 : 171) ได้กล่าวว่า “อายะฮฺข้างต้นและอายะฮฺต่อไปนี้

((وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ أُولَئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أُجُورَهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا))

ความว่า “และบรรดาผู้ที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ และบรรดาเราะสูลของพระองค์ และมิได้แยกระหว่างคนหนึ่งคนใดในพวกเขานั้น ชนเหล่านี้แหละพระองค์จะทรงประทานแก่พวกเขาซึ่งรางวัลของพวกเขา และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อันนิซาอฺ : 152)

เป็นอายะฮฺที่บ่งบอกให้ทุกคนต้องศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ บรรดาเราะสูล ﷺ และคัมภีร์จากอัลลอฮ์ ﷻ”

al-Sa‘adiy, (2000 : 961) ได้กล่าวว่า “และนี้คือการมีส่วนร่วมของประชาชาติที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้เจาะจงด้วยบทบัญญัติ และการปฏิบัติตามที่เต็มรูปแบบซึ่งไม่ใช่เป็นภาระของมุสลิมเท่านั้นแต่เป็นภาระของบรรดาเราะสูล ﷺ ในการดำรงไว้ซึ่งเพื่อการศรัทธา และการสนองตอบต่อหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ” และอัลลอฮ์ ﷻ ได้ให้ความตระหนักในเรื่องดังกล่าวด้วยคำตรัสที่มีในอัลกุรอานว่า

﴿ فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ﴾

ความว่า “ฉะนั้นพึงรู้เถิดว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และจงขออภัยโทษต่อความผิดเพื่อตัวเจ้า และเพื่อบรรดาผู้ศรัทธาหญิง และอัลลอฮ์ทรงรู้ดียิ่งถึงพฤติการณ์ของพวกเจ้า และที่พำนักของพวกเจ้า”

(มุฮัมมัด : 19)

al-Ṭabariy, (2000,a.22 : 173) ได้กล่าวว่า “อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสให้กับนบีมุฮัมมัด ﷺ ด้วยคำว่า โอ้มุฮัมมัด ﷺ แท้จริงไม่มีพระเจ้าที่เหมาะสม และต้องภักดีพร้อมด้วยสิ่งที่ถูกสร้างทั้งมวลในการทำอิบาดะฮฺยกเว้นอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น ผู้ทรงสร้างทุกสิ่ง และผู้ทรงเป็นพระเจ้าของทุกๆ สรรพสิ่งบนโลกนี้”

Ibn Rajab, (2001 : 274) ได้กล่าวว่า “อิบนุ อุญัยนะฮฺกล่าวว่า ไม่มีความประเสริฐที่ยิ่งใหญ่ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้มอบให้กับบ่าวของพระองค์ ยกเว้นการศรัทธาว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ แท้จริงคำกล่าวนั้นเสมือนน้ำเย็นต่อบ่าวที่อยู่บนโลกและในสวนสวรรค์”

ดังนั้นการที่มนุษย์ได้รู้จักผู้ทรงสร้างอย่างแท้จริงโดยปริยายเขาก็จะเป็นผู้ที่ยอมสิโรราบต่ออัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงเป็นพระเจ้าแห่งสากลโลกอย่างสิ้นเชิง และสิ่งที่ตามมาคือความสุขในชีวิตบนโลกนี้ และโลกหน้า

หลักศรัทธาในอิสลามประกอบด้วยการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ศรัทธาต่อบรรดามลาอิกะฮฺของพระองค์ ศรัทธาต่อคัมภีร์ของพระองค์ ศรัทธาต่อวันกิยามะฮฺ ศรัทธาต่อบรรดาเราะสูลของพระองค์ และศรัทธาต่อการฟื้นคืนชีพ ดั่งที่มีรายงานจากอบี ฮุรอยเราะฮฺ ﷺ

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَارِزًا يَوْمًا لِلنَّاسِ، فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ فَقَالَ: مَا الإِيمَانُ؟ قَالَ: الإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلاَئِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَبِلِقَائِهِ، وَرُسُلِهِ وَتُؤْمِنَ بِالْبَعْثِ...))

ความว่า จากอบีฮุรอยเราะฮฺ กล่าวว่า “วันหนึ่งนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้สอนบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ โดยมีชายคนหนึ่งได้ปรากฏในหมู่ผู้คน และถามว่า อะไรคืออีมาน นบีตอบว่า อีมานคือการศรัทธาต่ออัลอฮ มลาอิกะฮฺ คัมภีร์ การกลับไปหาอัลลอฮ์ ศรัทธาต่อบรรดาเราะสูลและศรัทธาต่อการฟื้นคืนชีพ...”

(al-Bukhāriy : 50)

Badruddīn al-ʿAiniy, (n.d. : 290) ได้กล่าวว่า “ความเชื่อมั่นที่ตามด้วยการปฏิบัติจะครอบคลุมในความหมายของคำว่า อีมาน และอิสลาม” และสิ่งเหล่านั้นจะต้องถูกทดสอบด้วยบททดสอบที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทดสอบชนรุ่นก่อนด้วยรูปแบบต่างๆ และบางครั้งการศรัทธาต้องมี

การแลกด้วยทรัพย์สิน และชีวิตรวมถึงการขับไล่ออกจากหมู่บ้าน การทรมานจนถึงการฆ่าซึ่งเป็นมาตรการสุดท้ายในการขัดขวางเพื่อไม่ให้เกิดการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ อีกต่อไป

การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ เป็นการศรัทธาอย่างเชื่อมั่นว่าอัลลอฮ์ ﷻ คือพระเจ้าแห่งสากลโลกที่มีความสมบูรณ์ และไม่มีข้อบกพร่องใดๆ และศรัทธามั่นต่อนาม และคุณสมบัติของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ถูกอธิบายเองจากพระองค์ในอัลกุรอาน ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (1) اللَّهُ الصَّمَدُ (2) لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ (3) وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾

ความว่า "จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด พระองค์คืออัลลอฮ์ผู้ทรงเอกะ อัลลอฮ์นั้นทรงเป็นที่พึ่ง พระองค์ไม่ประสูติและไม่ทรงถูกประสูติ และไม่มีผู้ใดเสมอเหมือนพระองค์"

(อัลอิคลาศ :1- 4)

al-Ṭabariy, (2000,a.24 : 687) ได้กล่าวว่า "มีเรื่องเล่าว่า พวกมุชรีกีนได้ถามนบีมุฮัมมัด ﷺ ถึงทายาทของอัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้นอัลลอฮ์ ﷻ จึงประทานสูเราะฮฺนี้เพื่อเป็นคำตอบ" และนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวในอัลฮะดีษที่มีรายงานจากอบี ฮุรอยเราะฮฺ ﷺ

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً، فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ))

ความว่า จากอบีฮุรอยเราะฮฺ ﷺ กล่าวว่า เราะสูลลุลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า "การศรัทธานั้นมีมากกว่า 70 – 60 แขนง และที่ดีที่สุดคือการกล่าวว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และการกำจัดสิ่งขีดขวางก็เป็นความศรัทธาที่มีค่าน้อยที่สุด ส่วนความอายก็เป็นส่วนหนึ่งของการศรัทธา"

(Muslim : 35)

Ibrāhīm al-Buraikān, (1998 : 142) ได้แบ่งเตาฮีดเป็นสามประเภทพร้อมให้ความหมายคือ เตาฮีด อูลูฮียะฮ์ คือ "การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ว่าไม่มีผู้ใดสมควรในการทำอิบาดะฮฺหรือการเคารพภักดี ยกเว้นอัลลอฮ์เท่านั้น เตาฮีดรุบูบียะฮ์ คือการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในฐานะผู้สร้าง ผู้ครอบครอง ผู้บัญชาการโลก ผู้ทรงให้ชีวิตหรือเอาชีวิตบุคคลหนึ่งๆพร้อมกันนั้นอัลลอฮ์ ﷻ ทรงเป็นผู้ดูแลโลกตามวิถีของพระองค์ ส่วนเตาฮีดอัลอัสมะอ วา อัศศิฟาต คือ การศรัทธามั่นต่อนามและคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ได้ปรากฏในอัลกุรอานและอัลฮะดีษ"

Prince of Songkla University Pattani Campus

Abdul Majīd al-Zindāniy, (2013 : 7) ได้กล่าวว่า “ตราบใดที่มนุษย์ไม่รู้จักอัลลอฮ์ ﷻ ในฐานะผู้สร้าง และผู้ทรงบริหารจัดการทุกอย่างในชีวิตของเขาก็จะส่งผลในชีวิตของเขาในด้านที่ไม่ดี”

ดังนั้นการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ก็เป็นการศรัทธาต่อความเป็นพระเจ้า ศรัทธาต่อนามและคุณสมบัติของอัลลอฮ์ ﷻ เช่น อัลลอฮ์ ﷻ มีจริง อัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเอกกะ ผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงมีความปรีชาสามารถ ผู้ทรงเห็น ผู้ทรงได้ยินและอื่นๆ ที่บ่งบอกถึงความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ ﷻ

การศรัทธาต่อมลาอิกะฮฺถือเป็นการศรัทธาถึงการเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ถูกสร้างด้วยรัศมี โดยที่มลาอิกะฮฺนั้นต้องปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ ในการดูแลบ่าวของพระองค์รวมทั้งอัลลอฮ์ ﷻได้กำหนดหน้าที่ของมลาอิกะฮฺด้วยหน้าที่ที่หลากหลาย และการศรัทธาถึงความมีตัวตนของมลาอิกะฮฺที่ไม่สามารถมองเห็นได้เฉกเช่นการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ พร้อมกันนั้นบุคคลใดที่ไม่ศรัทธาต่อมลาอิกะฮฺถือว่าบุคคลนั้นเป็นกาฟิร ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نزلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنزلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلالا بَعِيدًا ﴾

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงศรัทธาต่ออัลลอฮ์และเราะสูลของพระองค์เถิดและคัมภีร์ที่พระองค์ได้ทรงประทานลงมาแก่เราะสูลของพระองค์และคัมภีร์ที่พระองค์ได้ทรงประทานลงมาก่อนนั้นและผู้ใดปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮ์และมลาอิกะฮฺของพระองค์และบรรดาคัมภีร์ของพระองค์และบรรดาเราะสูลของพระองค์และวันปรโลกแล้วไซร้แน่นอนเขาก็ได้หลงทางไปแล้วอย่างไกล”

(อันนิสาอฺ : 136)

al-Maturīdiy, (2005 : 387) ได้กล่าวว่า “ผู้ใดที่ปฏิเสธศรัทธาต่อเอกอัลลอฮ์ ﷻ มลาอิกะฮฺ กิตาบ เราะสูลของพระองค์และที่ได้กล่าวมาเพียงอย่างเดียวก็ถือว่าเขาผู้นั้นได้ปฏิเสธศรัทธาต่อทุกๆอย่าง จนกระทั่งถ้าเขาปฏิเสธศรัทธาต่ออายะฮฺหนึ่งของอัลลอฮ์ ﷻ ก็เสมือนเขาได้ปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และต่อหลักศรัทธาอื่นๆด้วยเช่นกัน” และมลาอิกะฮฺนั้นมีหน้าที่ที่แตกต่างกัน

Yuhanas Ilyās, (2000 : 81) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของมลาอิกะฮฺว่า “ญีบรีลมีหน้าที่นำวะฮฺยูจากอัลลอฮ์ ﷻ มาสู่บรรดาเราะสูลของพระองค์ มีกาอีลมีหน้าที่นำปัจจัยต่างๆให้กับมวลมนุษย์ อิสรอฟีลมีหน้าที่เป่าสังข์ในวันสิ้นโลก อิซรออีลมีหน้าที่ปลิดชีพสัตว์โลก รอกีบและอาตีดมีหน้าที่บันทึกการทำความดีและความชั่วของมนุษย์ มุนกัรและนะกีรมีหน้าที่สอบสวนผู้ตายในหลุม

ฝังศพ ริฏวานมีหน้าที่ดูแลกิจการในสวนสวรรค์ มาลิกมีหน้าที่ดูแลกิจการในนรกรวมทั้งมลาอิกะฮอื่นๆ ที่ทำหน้าที่ในการทูนบัลลังก์รวมทั้งหน้าที่ต่างๆที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้มอบไว้"

ดังนั้นการศรัทธาต่อมลาอิกะฮฺถือเป็นการศรัทธาถึงความปรีชาสามารถของอัลลอฮ์ ﷻ ในการสร้างบ่าวของพระองค์ที่มาจากรัศมี ซึ่งต่างกับการสร้างมนุษย์ที่มาจากดิน และอัลลอฮ์ ﷻ ได้มอบหมายหน้าที่ต่างๆตั้งแต่ก่อนสร้างโลกใบนี้จนถึงวันกิยามะฮฺ และอัลลอฮ์ ﷻ จะทรงลงโทษต่อบุคคลที่ปฏิเสธศรัทธามลาอิกะฮฺด้วยบทลงโลษที่พระองค์ได้กำหนดไว้

การศรัทธาต่อคำภีร์ของอัลลอฮ์ ﷻ เป็นการศรัทธาว่าอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงประทานคำภีร์แก่บรรดาเราะสูลก่อนๆ เช่น คัมภีร์เตารอฮฺให้แก่นบีมูซอ คัมภีร์ซะบูรให้แก่นบีดาวูด คัมภีร์อินญีลให้แก่นบีอีซาและคัมภีร์อัลกุรอานให้แก่นบีมุฮัมมัด ﷺ และคัมภีร์อื่นให้แก่บรรดานบีอื่นๆ ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُكُمُ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ﴾

ความว่า "และแท้จริงนั้น เราได้ให้คัมภีร์มูซาและหลังจากเขาเราได้ให้บรรดาเราะสูลติดตามมาและเราได้ให้หลักฐานต่าง ๆอันชัดเจนแก่อีซาบุตรของมัรยัมและเราได้สนับสนุนเขาด้วยวิญญาณอันบริสุทธิ์ แล้วคราใดที่ได้มีเราะสูลนำสิ่งที่ไม่สบอารมณ์ของพวกเจ้ามายังพวกเจ้า พวกเจ้าก็ยโสแล้วกลุ่มหนึ่งพวกเจ้าก็ปฏิเสธและอีกกลุ่มหนึ่งพวกเจ้าก็ฆ่าเสียกระนั้นหรือ"

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 87)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานคำภีร์อัลกุรอานให้แก่นบีมุฮัมมัด ﷺ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและยังทรงให้นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ตักเตือนบ่าวของพระองค์ ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿تَبَارَكَ الَّذِي نزلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا﴾

ความว่า "ความจำเริญยิ่งแด่พระองค์ ผู้ทรงประทานอัลฟุรกอนแก่บ่าวของพระองค์(มุฮัมมัด)เพื่อเขาจะได้เป็นผู้ตักเตือนแก่ปวงบ่าวทั้งมวล"

(อัลฟุรกอน : 1)

al-Qurṭubiy, (1964,a.13 : 2) ได้กล่าวว่า"คำว่าบ่าวในอายะฮฺนี้ คือ มุฮัมมัด ﷺ"

Ibn Kathīr, (1999,a.6 : 92) ได้กล่าวว่า“ที่ได้ชื่อว่า อัลฟุรกอนเนื่องจากอัลกุรอานสามารถแยกแยะระหว่างความจริงกับความเท็จ ทางนำกับทางผิด ความมีเหตุผลกับความไร้สาระและฮะลาลกับฮะรอม”

ดังนั้นอัลกุรอานถือเป็นคัมภีร์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานให้กับนบีมุฮัมมัด ﷺ ผ่านมลาอิกะฮฺญิบรีลและเป็นคัมภีร์ที่มีคุณค่าสำหรับมุสลิมในการนำหลักคำสอนมาปฏิบัติโดยที่มีนบีมุฮัมมัด ﷺ มาอธิบายในรูปแบบที่เป็นรูปธรรม

Yuhanas Ilyās, (2000 : 111) ได้กล่าวว่า “รูปแบบของการประทานวะฮฺยูสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1. อัรรุอฺญา อัศศอดีกอฮฺ(การฝันที่เป็นจริง) 2. มิน วาเราะอิ ฮีญาบ (หลังม่าน) 3. นาซาลาบิฮี รูฮฮุล อามีน (ผ่านมลาอิกะฮฺญิบรีล)”

อัลกุรอานเป็นคำภีร์เล่มสุดท้ายที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานให้กับนบีมุฮัมมัด ﷺ ซึ่งอัลกุรอานได้รับการปกป้องจากอัลลอฮ์ ﷻ โดยไม่มีผู้ใดที่สามารถปลอมแปลงอัลกุรอานได้จนถึงวันกิยามะฮฺ ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ إِنَّا نَحْنُ نزلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾

ความว่า “แท้จริงเราได้ให้ข้อตักเตือน(อัลกุรอาน)ลงมาและแท้จริงเราเป็นผู้รักษามันอย่างแน่นอน”

(อัลฮิญิร : 9)

al-Ṭabariy, (2000,a.17 : 68) ได้กล่าวว่า“แท้จริงเราคืออัลลอฮ์ผู้ที่ได้ทรงประทานอัลกุรอานที่ได้รับการปกป้องในสิ่งที่เป็นการเพิ่มเติม และในสิ่งที่เป็นการตัดออกในเรื่องที่เกี่ยวกับหุกุ่มข้อบังคับ และสิ่งที่เป็นวาญิบ”

อัลกุรอานเป็นคำภีร์เล่มสุดท้ายของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ถูกประทานต่อนบีมุฮัมมัด ﷺ เพื่อให้มนุษย์ได้อ่าน ศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติตามคำสั่งสอน ด้วยเหตุนั้นอัลลอฮ์ ﷻ จึงตอบแทนผู้ที่นำหลักคำสอนในอัลกุรอานมาปฏิบัติด้วยการนำบุคคลดังกล่าวไปสู่สวนสวรรค์และตรงกันข้ามกับผู้ที่ไม่สนใจอัลกุรอานโดยที่อัลกุรอานนั้นจะนำไปสู่นรกอีกเช่นกัน ดั่งที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวในอัลฮะดีษที่มีรายงานจากญาบีร ﷺ

((عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "القرآن مشفع وماحل مُصَدَّقٌ مَنْ جَعَلَهُ إِمَامَهُ قَادَهُ إِلَى الْجَنَّةِ ومن جعله خلف ظَهْرِهِ سَاقَهُ إِلَى النَّارِ))

ความว่า จากญาบีร จากนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า อัลกุรอานคือผู้ให้ความช่วยเหลือและผู้ให้ที่พึงพร้อมด้วยเป็นผู้คุ้มครองที่ซื่อสัตย์ ผู้ใดที่เอาอัลกุรอานเป็นทางนำเขาจะนำบุคคลนั้นไปสู่สวนสวรรค์ และผู้ใดที่ทอดทิ้งมันเขาก็จะต้อนบุคคลนั้นไปสู่นรก"

(Ibn Hibbān : 124)[6]

Abdul Raḥmān al-Rājihiy, (n.d. : 13) ได้กล่าวว่า "ผู้ใดที่ได้ปฏิบัติตามคำสอนในอัลกุรอานที่เป็นคำสั่งใช้ และละทิ้งคำสั่งห้ามนั้น อัลกุรอานจะนำพาไปสู่สวนสวรรค์ และผู้ใดที่ไม่ปฏิบัติตามหลักคำสอน อัลกุรอานก็จะนำบุคคลนั้นไปสู่นรก"

ดังนั้นการศรัทธาต่อคัมภีร์ที่ถูกประทานลงมาจากอัลลอฮ์ ﷻ โดยเฉพาะอัลกุรอานนั้นเป็นสิ่งที่มุสลิมต้องศรัทธาพร้อมกับการศึกษาเรียนรู้อัลกุรอานเพื่อให้อัลกุรอานนำไปสู่ความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ บนโลกนี้ และโลกอะคิเราะฮฺ

การศรัทธาต่อเราะสูลเป็นการศรัทธาถึงความเป็นบ่าวที่ได้รับการแต่งตั้งจากอัลลอฮ์ ﷻ พร้อมกับประทานคัมภีร์ให้กับบรรดาเราะสูลเพื่อเชิญชวนมนุษย์ชาติให้ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และในทุกๆมนุษย์ชาติจะมีเราะสูลที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงแต่งตั้ง ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾

ความว่า "และทุกประชาชาติมีเราะสูลถูกส่งมา ดังนั้นเมื่อเราะสูลของพวกเขาได้มาแล้ว กิจการระหว่างพวกเขาก็ถูกตัดสินโดยเที่ยงธรรมและพวกเขาจะไม่ถูกอธรรม"

(ยูนุส : 47)

al-Ṭabariy, (2000,a.15 : 99) ได้กล่าวว่า "อบูญะอฟัรกล่าวว่า ทุกๆประชาชาติจะมีเราะสูลที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงแต่งตั้งเพื่อเชิญชวนให้มีการศรัทธา และปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์" และอัลลอฮ์ ﷻ ทรงสั่งให้มุสลิมปฏิบัติตามคำสอนของเราะสูลอย่างจริงจังโดยเปรียบเทียบการปฏิบัติตามเราะสูลเสมือนการปฏิบัติตามคำสั่งของพระองค์อีกด้วย ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ﴾

---

[6] อัล อัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นฮะดีษเศาะเหียฮฺ

ความว่า “ผู้ใดเชื่อฟังเราะสูลแน่นอนเขาก็เชื่อฟังอัลลอฮ์และผู้ใดผินหลังให้เราก็หาได้ส่งเจ้าไปในฐานะเป็นผู้ควบคุม”

(อันนิสาอ : 80)

al-Qurṭubiy, (1964,a.5 : 288) ได้กล่าวว่า “อัลลอฮ์ ﷻ ทรงรอบรู้ถึงความเชื่อฟังของทุกคน แท้จริงบุคคลใดที่เชื่อฟังเราะสูลเสมือนการเชื่อฟังอัลลอฮ์ ﷻ” ดั่งที่มีรายงานจากอบีฮุรอยเราะฮ ﷺ

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ يَعْصِنِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَمَنْ يُطِعِ الْأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَنِي وَمَنْ يَعْصِ الْأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي))

ความว่า จากอบีฮุรอยเราะฮ จากนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า “ผู้ใดที่เชื่อฟังฉันก็เสมือนเขาได้เชื่อฟังอัลลอฮ์และผู้ที่ทรยศต่อฉัน เขาผู้นั้นก็เสมือนทรยศต่ออัลลอฮ์ และผู้ใดที่ที่เชื่อฟังผู้นำของฉันก็เสมือนเชื่อฟังต่อฉัน และผู้ใดที่ทรยศต่อผู้นำของฉันก็เสมือนเขาทรยศต่อฉันด้วยเช่นกัน”

(Muslim : 1834)

Yuhanas Ilyās, (2000 : 131) ได้กล่าวว่า “อัลลอฮ์ ﷻ ก็ได้กล่าวถึงเราะสูลในอัลกุรอานจำนวน 25 ท่านที่มุสลิมทุกคนต้องศรัทธาในภาพรวมโดยที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้บันทึกไว้ในสูเราะฮ์ต่างๆเช่น สูเราะฮ์อัลอันอาม อายัตที่ 83 – 86 สูเราะฮ์อาลิอิมรอน อายัตที่ 33 สูเราะฮ์ฮูด อายัตที่ 50,61,84 สูเราะฮ์อัลอัมบิยาอ์อายัตที่ 85 และ สูเราะฮ์อัลฟัตฮ์ อายัตที่ 29 และบรรดาเราะสูลนั้นมีคุณลักษณะเฉพาะที่มุสลิมต้องศรัทธาอีกด้วย คือ อัศศิดกฺ อัลอะมานะฮ อัตตับลีฆ และอัลฟะตอนะฮ์”

ดังนั้นการศรัทธาต่อเราะสูลที่เป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์ ﷻ ในการเชิญชวนมนุษย์ให้ภักดีต่อพระองค์ และเราะสูลเหล่านั้นมีคุณลักษณะเฉพาะของความเป็นเราะสูลโดยมุสลิมไม่สามารถปฏิเสธศรัทธาได้ มิหนำซ้ำต้องปกป้องต่อการกล่าวหาเราะสูลด้วยคำกล่าวที่ไม่สมควร พร้อมกันนั้นต้องเชื่อฟังในหลักคำสอนทุกประการ และการเชื่อฟังก็เปรียบเสมือนการเชื่อฟังหลักคำสอนของอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยเช่นกัน

การศรัทธาต่อวันกิยามะฮ์เป็นการศรัทธาต่อวันแห่งการตอบแทนโดยที่โลกนี้จะพินาศลง และอัลลอฮ์ ﷻ จะฟื้นคืนชีพทุกชีวิตเพื่อจะได้รับการสอบสวนจากอัลลอฮ์ ﷻ และการตอบแทนด้วยสวนสวรรค์หรือนรกตามการกระทำที่ได้ปฏิบัติมาบนโลก ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

Prince of Songkla University Pattani Campus

﴿ يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ﴾

ความว่า "วันซึ่งเราจะม้วนชั้นฟ้า ประหนึ่งการม้วนแผ่นกระดาษสำหรับการบันทึก ดังเช่นที่เราได้เริ่มให้มีการบังเกิดครั้งแรก เราจะให้มันกลับเป็นขึ้นมาอีกเป็นสัญญาผูกพันกับเราแท้จริงเราเป็นผู้กระทำอย่างแน่นอน"

(อัลอัมบิยาอฺ : 104)

Ibn Kathīr, (1999,a.5 : 385) ได้กล่าวว่า "นี่คือปรากฏการณ์ในวันกิยามะฮฺ วันซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ จะม้วนชั้นฟ้าประหนึ่งการม้วนแผ่นกระดาษ" ดั่งที่พระองค์ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

ความว่า "และพวกเขามิได้ให้ความยิ่งใหญ่แด่อัลลอฮ์อันพึงมีต่อพระองค์อย่างแท้จริง และแผ่นดินนี้ทั้งหมดเป็นเพียงกำพระหัตถ์หนึ่งของพระองค์ในวันกิยามะฮฺ และชั้นฟ้าทั้งหลายจะม้วนกลิ้งด้วยพระหัตถ์ขวาของพระองค์มหาบริสุทธิ์ยิ่งแด่พระองค์ และพระองค์ทรงสูงส่งเหนือจากสิ่งที่พวกเขาตั้งภาคี"

(อัซซุมัร : 67)

เมื่อมุสลิมได้ศรัทธาต่อวันกิยามะฮฺ เขาเหล่านั้นจะเป็นต้องเตรียมตัวในการพบเจอต่อวันที่ยิ่งใหญ่ดังกล่าวด้วยการเตรียมความพร้อมในเรื่องการทำอิบาดะฮ์ต่อพระองค์รวมทั้งการเตรียมตัวด้วยการที่จะมอบความรักให้กับบุคคลที่พระองค์รัก นั่นคือเราะสูลเพื่อจะได้อยู่กับบุคคลเหล่านั้นในสวนสวรรค์อีกด้วย ดั่งที่มีรายงานจากอนัส บิน มาลิก ﷺ

((عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَتَى السَّاعَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ مَا أَعْدَدْتَ لَهَا قَالَ مَا أَعْدَدْتُ لَهَا مِنْ كَثِيرِ صَلاَةٍ وَلاَ صَوْمٍ وَلاَ صَدَقَةٍ، وَلَكِنِّي أُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، قَالَ أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ))

ความว่า จากอนัส บิน มาลิกกล่าวมีผู้ชายคนหนึ่งได้ถามนบีมุฮัมมัด ﷺ ว่า "เมื่อไรจะถึงวันกิยามะฮฺ ท่านเราะสูลลุลอฮฺ ถามว่าแล้วเจ้าได้เตรียมอะไรหรือยัง? ชายคนนั้นตอบว่า เราไม่ได้เตรียมการละหมาด การปอซอและการเศาะดะเกาะฮฺที่มากมาย

ยกเว้นเรารักอัลลอฮ์และเราะสูล เราะสูลตอบว่าดังนั้นเจ้าจะอยู่กับบุคคลที่เจ้ารัก”

(al-Bukhāriy : 6171)

ดังนั้นการศรัทธาต่อวันกิยามะฮฺสามารถสร้างความตระหนักแก่มุสลิมถึงความปรีชาสามารถของอัลลอฮ์ ﷻ ในการสร้างโลกพร้อมกับทำลายล้างให้หมดสิ้น โดยที่มนุษย์ไม่สามารถรู้มาก่อน พร้อมกันนั้นจะส่งผลต่อการปฏิบัติในทุกๆคำสั่งใช้ และห้ามด้วยวัตถุประสงค์เดียวคือให้อัลลอฮ์ﷻ และเราะสูลทรงรัก และเพื่อจะได้อยู่ร่วมกันกับคนที่ตนเองรักในสวนสวรรค์

การศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะความดีและความชั่วจากอัลลอฮ์ ﷻ เป็นการศรัทธาถึงความรอบรู้ของอัลลอฮ์ ﷻ จากการจดบันทึกการกระทำและเหตุการณ์ต่างๆที่จะเกิดขึ้นดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾

ความว่า “เจ้ามิรู้ดอกหรือว่า แท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงรอบรู้สิ่งที่อยู่ในชั้นฟ้า และแผ่นดิน แท้จริงสิ่งนั้นอยู่ในบันทึกแล้ว แท้จริงในการนั้นเป็นการง่ายดายสำหรับอัลลอฮ์”

(อัลฮัจญ์ : 70)

al-Ṭabariy, (2000,a.18 : 681) ได้กล่าวว่า “โอ้มุฮัมมัดเจ้าจงรู้เถิดว่าแท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นทรงรอบรู้สิ่งที่มีอยู่ในเจ็ดชั้นฟ้า และฟื้นดินโดยที่ไม่มีสิ่งใดๆสามารถหนีจากความรอบรู้ของพระองค์ซึ่งพระองค์จะเป็นผู้พิพากษาในวันกิยามะฮฺตามที่บ่าวของพระองค์ได้กระทำถ้าการกระทำนั้นดีก็จะทรงตอบแทนด้วยสิ่งดีๆและถ้าการกระทำที่ไม่ดีก็จะทรงตอบแทนด้วยสิ่งที่ไม่ดีด้วยเช่นกัน”

Abdul Majīd al-Zindāniy, (2014 : 145) ได้กล่าวว่า “ผู้ศรัทธาจะต้องศรัทธาว่ากำหนดความดี และกำหนดการร้ายล้วนแล้วแต่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งหมดเพราะผู้ศรัทธาตระหนักดีกว่า ผู้ที่ทรงกำหนดสิ่งต่างๆให้กับมวลสรรพสิ่งทั้งหมดก็คืออัลลอฮ์ผู้ทรงปรีชาญาณ และผู้ทรงรอบรู้และเชี่ยวชาญยิ่ง” และเมื่อมุสลิมมีการศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะความดี และความชั่วจากอัลลอฮ์ ﷻ จะส่งผลต่อจิตใจที่สงบเมื่อพบเจออุปสรรคในชีวิตหรือบททดสอบต่างๆ ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ مَا أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَا إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ لِّكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴾

ความว่า “ไม่มีเคราะห์กรรมอันใดเกิดขึ้นในแผ่นดินนี้ และไม่มีแม้แต่ในตัวของพวกเจ้าเอง เว้นแต่ได้มีไว้ในบันทึกก่อนที่เราจะบังเกิดมันขึ้นมา แท้จริงนั่นมันเป็นการง่ายสำหรับอัลลอฮ์ เพื่อพวกเจ้าจะได้ไม่ต้องเสียใจต่อสิ่งที่ได้สูญเสียไปจากพวกเจ้า และไม่ดีใจต่อสิ่งที่พระองค์ทรงประทานแก่พวกเจ้า และอัลลอฮ์มิทรงชอบทุกผู้หยิ่งจองหอง และผู้คุยโวโอ้อวด”

(อัลฮะดีด : 22 - 23)

al-Māwardiy, (n.d. : 482) ได้กล่าวว่าถึงอายัตที่มีความว่า “เพื่อพวกเจ้าจะได้ไม่ต้องเสียใจต่อสิ่งที่ได้สูญเสียไปจากพวกเจ้า คือ ไม่มีมนุษย์คนใดยกเว้นเขาจะมีความเสียใจและดีใจแต่มุสลิมนั้นอัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้ความอดทนในสิ่งที่ไม่ดี และทรงให้มีการขอบคุณในสิ่งที่ดีและทั้งสองสิ่งนั้นล้วนเป็นสิ่งที่ดีสำหรับมุสลิม” และสามารถทำให้มุสลิมได้เชื่อมั่นอย่างลึกซึ้งถึงความปรารถนาดีของอัลลอฮ์ ﷻ ดั่งที่มีรายงานจากอิบนุอับบาส ﷺ

((عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: كُنْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا، فَقَالَ يَا غُلَامُ إِنِّي أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ، احْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظْكَ، احْفَظِ اللَّهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ...))

ความว่า จากอิบนุอับบาส กล่าวว่า ในวันหนึ่งขณะที่ฉันอยู่ข้างหลังเราะสูลลุลอฮ ﷺ และท่านได้กล่าวว่า “โอ้เด็กน้อย ฉันจะสอนให้กับเจ้าประโยคบางประโยค เจ้าจงระลึกถึงอัลลอฮ์แล้วเจ้าจะได้รับความคุ้มครองจากอัลลอฮ์ เจ้าจงระลึกถึงอัลลอฮ์แล้วเจ้าจะรู้สึกเสมือนว่าอัลลอฮ์ ﷻ อยู่เคียงข้าง เมื่อเจ้าจะขอสิ่งใดก็จงขอต่ออัลลอฮ์ เมื่อเจ้าจะขอความช่วยเหลือก็จงขอต่ออัลลอฮ์...”

(al-Tarmidhiy : 2516)[7]

al-‘Uthaimīn, (n.d. : 200) ได้กล่าวว่า “เมื่อเจ้าจะขอสิ่งใด ก็จงขอต่ออัลลอฮ์ ﷻ หมายถึง เมื่อเจ้าจะขอความช่วยเหลือ เจ้าจงขอจากอัลลอฮ์ ﷻ เนื่องจากอัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้อภิบาลแห่งชั้นฟ้าและแผ่นดิน”

เมื่อมุสลิมมีการศรัทธาที่ดีก็จะทำให้บุคคลนั้นไม่ยอมแพ้ต่อทุกๆอุปสรรคหรือบททดสอบที่เกิดขึ้น และพร้อมที่จะฝ่าฟันไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้โดยได้รับการปกป้องจากอัลลอฮ์ ﷻ ต่อบ่าวที่พระองค์ทรงรัก

---

[7] อัล อัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นฮะดีษเศาะเหียฮ

Prince of Songkla University Pattani Campus

ดังนั้นการศรัทธาต่อหลักศรัทธาถือเป็นกุญแจหลักในการรักษาศาสนาของอัลลอฮ์ ﷻ ให้คงอยู่บนโลกนี้ ถึงแม้ต้องเผชิญกับปัญหาที่บรรดานบี เศาะฮาบะฮ ﷺ หรือบุคคลยุคปัจจุบันที่ได้เผชิญมาก็ตาม และเมื่อการศรัทธาในหลักศรัทธาที่มุสลิมยึดมั่นถูกทำลายก็ง่ายต่อการทำลายล้างอิสลามบนโลกนี้อีกเช่นกัน

ค. บทบาทเกี่ยวกับหลักอิฮสาน

หลักอิฮสานเป็นอีกหลักการหนึ่งในอิสลามที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดไว้ในอัลกุรอานและอัลฮะดีษ โดยที่พระองค์ได้กล่าวถึงความมีอิฮสานของบรรดาทุกสิ่งที่พระองค์สร้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นมลาอิกะฮ์ ญีนรวมทั้งมนุษย์อีกด้วย ซึ่งความหมายของอิฮสานนั้นได้ถูกอธิบายจากนบีมุฮัมมัด ﷺ ดั่งที่มีรายงายจากอุมัร บิน อัลเคาะฏอบ ﷺ

((عن عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ ...فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ، قَالَ: أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ...))

จากอุมัร บิน อัลเคาะตอบ เล่าว่า “วันหนึ่งที่พวกเรากำลังนั่งอยู่กับเราะสูลลุลลอฮ ﷺ ...จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิฮสาน เราะสูลตอบว่า การที่ทำอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ เสมือนว่าท่านเห็นพระองค์ แม้ว่าท่านไม่เห็นพระองค์ แต่พระองค์ทรงเห็นท่านแน่นอน...”

(Muslim : 8)

al-Qosṭolāniy, (1901 : 138) ได้อธิบายว่า “อิฮสาน” คือ “อิคลาศ”

และการที่อัลลอฮ์ ﷻ สร้างบุคคลแรกนั่นก็คือนบีอดัม عليه السلام ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งในการสร้างความสันติบนโลกถึงแม้การสร้างนบีคนแรกจะถูกตั้งข้อสังเกตจากมลาอิกะฮ์ว่าเป็นคนที่ไม่สมควรต่อบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการโลกนี้ แต่บรรดามลาอิกะฮ์ได้ปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ ในรูปแบบของการสรรเสริญ และเทิดทูนพระองค์ ดั่งที่พระองค์ได้ตรัสในอัลกุรอานว่า

﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾

ความว่า“และจงรำลึกถึงขณะที่พระเจ้าของเจ้าได้ตรัสแก่มลาอิกะฮ์ว่า แท้จริงข้าจะให้มีผู้แทนคนหนึ่งในพิภพ มลาอิกะฮ์ได้ทูลขึ้นว่า พระองค์จะทรงให้มีขึ้นในพิภพซึ่งผู้ที่บ่อนทำลาย และก่อการนองเลือดในพิภพกระนั้นหรือ ? ทั้ง ๆ ที่พวกข้าพระองค์ให้

ความบริสุทธิ์พร้อมด้วยการสรรเสริญพระองค์และเทิดทูนความบริสุทธิ์ในพระองค์ พระองค์ตรัสว่า แท้จริงข้ารู้ยิ่งในสิ่งที่พวกเจ้าไม่รู้”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 30)

จากการที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้สร้างมนุษย์บนโลกนี้ สามารถสรุปได้ว่ามนุษย์ถือเป็นผู้ปกครองแผ่นดินที่ต้องมีความพยายามอย่างมากเพื่อให้เกิดการอิฮสานต่ออัลลอฮ์ﷻ โดยผ่านการเชิญชวนในความดีและห้ามปรามในความชั่ว ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

ความว่า “และจงให้มีขึ้นจากพวกเจ้าซึ่งคณะหนึ่งที่จะเชิญชวนไปสู่ความดี และใช้ให้กระทำสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้กระทำสิ่งที่มิชอบ และชนเหล่านี้แหละพวกเขาคือผู้ได้รับความสำเร็จ”

(อาลิอิมรอน : 104)

al-Ṭabariy, (2000,a.7 : 90) ได้กล่าวว่า “อบูญะอฺฟัร กล่าวว่า ด้วยเหตุภารกิจดังกล่าว อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยกย่องพวกเขาเหล่านั้น คำว่า จงเป็นชนกลุ่มหนึ่งโอ้ผู้ศรัทธาคือประชาชาติหรือกลุ่มชนที่เชิญชวนมนุษย์ไปสู่ศาสนาอิสลาม และข้อปฏิบัติที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงวางไว้ให้กับบ่าวของพระองค์”

al-Qurṭubiy, (1964,a.7 : 165) ได้กล่าวว่า “คำสั่งข้างต้นเฉพาะบรรดาอุละมาอฺในการเชิญชวนผู้ที่ปฏิเสธศรัทธา และมีบางคนกล่าวว่าเป็นการอธิบายถึงเพศ ดังนั้นคำสั่งข้างต้นถือเป็นการอธิบายที่เป็นรายบุคคลและการเจาะจงคำสั่งสำหรับมุสลิม ซึ่งการกระทำนั้นถือเป็นอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮ์ ﷻ อย่างหนึ่ง”

Ibn Kathīr, (1999,a.2 : 91) ได้กล่าวว่า “ความหมายของคำว่าความดีคือการปฏิบัติตามอัลกุรอานและสุนนะฮฺของนบีมุฮัมมัด ﷺ และบทสรุปของอายะฮฺข้างต้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกลุ่มชนของประชาชาตินี้ในการเชิญชวนต่อการกระทำความดี และห้ามกระทำความชั่ว ถ้าไม่เช่นนั้นก็ถือเป็นวาญิบสำหรับทกๆคน ดังที่มีรายงานจากอบีฮุรอยเราะฮฺ ﷺ

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَده، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الإِيمَانِ))

ความว่า จากอบีฮุรอยเราะฮฺกล่าวว่า เราะสูลลุลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า "ใครก็ตามในหมู่ของพวกท่านที่เห็นความชั่วร้ายเขาจงเปลี่ยนแปลงมันด้วยมือของเขา หากเขาไม่สามารถก็ด้วยลิ้นของเขาและหากไม่สามารถก็ด้วยหัวใจของเขา ดังกล่าวนี้นั้นแสดงถึงระดับขั้นอีมานที่อ่อนแอที่สุดแล้ว"

(Muslim : 49)

Ibn Baṭṭāl, (2003 : 51) ได้กล่าวว่า "อัฏเฏาะบะรีย์ได้กล่าวว่าเป็นการวาญิบสำหรับทุกคนในการห้ามปรามความชั่วที่เกิดขึ้นต่อหน้าตนเองด้วยเงื่อนไขว่าบุคคลนั้นจะต้องไม่กลัวต่อการทำร้ายที่จะเกิดขึ้น"

ดังนั้นการการเชิญชวนในการทำดี และห้ามปรามในการทำชั่วถือเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่ต้องปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้นำทางสังคม ไม่ว่าเป็นคณะกรรมการมัสยิดหรือบุคคลอื่นๆ

2.1.3.2 บทบาทด้านการศึกษา

บทบาทของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในการพัฒนาเยาวชน โดยยึดมัสยิดเป็นศูนย์กลางก็เป็นอีกบทบาทหนึ่งคือบทบาทด้านการศึกษา ซึ่งการศึกษานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับมุสลิมตั้งแต่เกิด จนถึงตาย

ก. ความสำคัญของการศึกษา

การศึกษาสามารถยกระดับบุคคลหนึ่งให้เป็นบุคคลที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยกย่องเทิดเกียรติ เนื่องจากการศึกษาจะทำให้บุคคลนั้นได้ปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ ในทุกๆเรื่อง และการปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ คือเป้าหมายหลักในการสร้างมนุษย์ และญินบนโลกนี้เฉกเช่นเดียวกับการศรัทธาที่มีในหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ ﴾

ความว่า "อัลลอฮ์จะทรงยกย่องเทิดเกียรติแก่บรรดาผู้ศรัทธาในหมู่พวกเจ้าและบรรดาผู้ได้รับความรู้หลายชั้นและอัลลอฮ์ทรงรอบรู้ยิ่งในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำ"

(อัลมุญาดะละฮฺ : 11)

al-Qurṭubiy, (1964,a.17 : 296) ได้กล่าวว่า "การที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยกย่องผู้รู้นั้นเนื่องจากได้ปฏิบัติตามคำสั่งของพระองค์" และซัจจาจกล่าวว่า "การที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้เปรียบเทียบผู้รู้กับผู้ที่ไม่รู้ก็เหมือนกันกับการเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่ปฏิบัติตามคำสั่งอัลลอฮ์ ﷻ กับผู้ที่ทรยศต่อพระองค์"และมีบางคนกล่าวว่า "ผู้รู้คือคนที่สามารถนำประโยชน์ของความรู้และปฏิบัติตามความรู้ที่มีอยู่"

Prince of Songkla University Pattani Campus

Sayyid Quṭub, (1990 : 3511) ได้กล่าวว่า “ความรู้นั้นสามารถขัดเกลาจิตใจของบุคคลจนทำให้เกิดความสบายใจและการปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ พร้อมกับยกระดับให้บุคคลเหล่านั้นให้สูงส่ง” อัลลอฮ์ ﷻได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานอีกว่า

﴿ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴾

ความว่า “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด บรรดาผู้รู้และบรรดาผู้ไม่รู้จะเท่าเทียมกันหรือ? แท้จริงบรรดาผู้มีสติปัญญาเท่านั้นที่จะใคร่ครวญ”

(อัซซุมัร : 9)

al-Māturīdiy, (n.d. : 665) ได้กล่าวว่า “นี่คือความแตกต่างระหว่างบรรดาผู้รู้และบรรดาผู้ไม่รู้ในนิอฺมะฮฺของอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ พร้อมด้วยการเฝ้าระวังต่อโทษของการไม่ภักดีต่อพระองค์ที่จะเกิดขึ้น”

al-Sa‘adiy, (2000 : 720) ได้กล่าวว่า “ความแตกต่างระหว่างบรรดาผู้รู้และบรรดาผู้ไม่รู้เสมือนกลางคืนกับกลางวัน ความสว่างกับความมืดและเสมือนน้ำกับไฟ”

ดังนั้นจากอายะฮ์ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตั้งคำถามนั้นถือเป็นการสร้างความตระหนักต่อมุสลิมทุกคนต่อการศึกษาที่ต้องยืนบนพื้นฐานการเป็นบ่าวที่ดีของอัลลอฮ์ ﷻ และความตระหนักในการส่งเสริมการศึกษานั้นจะไม่ใช่เฉพาะบุคคล แต่เป็นภาระหนึ่งที่ต้องได้รับการปฏิบัติโดยเฉพาะบุคคลที่เป็นผู้นำซึ่งเป็นผู้รู้พร้อมกับนำความรู้มาอธิบายต่อสังคมถึงความประเสริฐของศาสนาอิสลาม และในเมื่ออัลลอฮ์ ﷻ ได้ยกระดับผู้รู้ ก็จะเกิดบุคคลที่มีความรู้ที่จะนำพาตัวเองและสังคมไปสู่ความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งก็เป็นปัจจัยหลักในการนำไปสู่ความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ อีกเช่นกัน ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴾

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่มีความรู้จากปวงบ่าวของพระองค์เท่านั้นที่เกรงกลัวอัลลอฮ์ แท้จริงอัลลอฮ์ฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอำนาจผู้ทรงอภัยเสมอ”

(ฟาฏิร:28)

นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวในอัลฮะดีษมีรายงานจากอบีดัรดาอ์ ﷺ

((عَنْ اَبِيْ دَرْدَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ : مَنْ سَلَكَ طَرِيْقًا يَبْتَغِيْ فِيْهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللهُ طَرِيْقًا

إِلَى الْجَنَّةِ وإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَضَعُ اَجْنِحَتَهَا لِطَالِبٍ رِضَاعًا بِمَا صَنَعَ وَاَنَّ الْعَالِمُ لِيَسْتَغْفِرْ لَهُ مَنْ فِيْ السَمَاوَتِ...))

ความว่า จากอบี ดัรดาอ์ กล่าวว่า ฉันได้ฟังเราะสูลุลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า "ใครก็ตามที่ได้ออกไปบนหนทางการแสวงหาความรู้อัลลอฮ์จะทรงทำให้ง่ายดายแก่เขาซึ่งหนทางไปสู่สวรรค์ และมลาอิกะฮฺจะกางปีกเพื่อแสดงความยินดีต่อผู้แสวงหาวิชาความรู้และสำหรับผู้รู้นั้นจะมีผู้ขออภัยโทษให้แก่เขาทั้งสิ่งที่อยู่ในชั้นฟ้า..."

(al-Tirmidhiy : 2682)[8]

Ibn 'Allān, (2004 : 180) ได้อธิบายคำว่าความรู้ "คือความรู้ทางชะรีอะฮฺหรือความรู้ที่สามารถสื่อในการเข้าใจต่อความรู้ทางชะรีอะฮฺได้ และท่านได้อธิบายถึงการที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้ความง่ายในการไปสู่สวนสวรรค์ก็เสมือนการให้ความง่ายต่อการเรียนรู้"

al-'Uthaimīn, (1975 : 440) ได้อธิบายฮะดีษดังกล่าวว่า "พวกเขาเหล่านั้น (อุละมาอฺ) คือทายาทบรรดานบีที่ได้รับมรดกด้านความรู้ รับมรดกด้านการปฏิบัติพร้อมด้วยการเชิญชวนไปสู่หนทางของอัลลอฮ์ ﷻ และหนทางแห่งทางนำเพื่อไปสู่หลักชารีอะฮฺที่อัลลลฮ์ ﷻ ได้วางไว้"

ดังนั้นการที่ผู้นำศาสนาได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำในชุมชนก็เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถบอกถึงความรู้ของผู้นำ และบรรดาผู้นำเหล่านั้นก็เปรียบเสมือนอุละมาอฺที่ได้รับการขนานนามว่าเป็นผู้ที่ได้รับมรดกจากนบี ซึ่งเป็นการสืบทอดทายาททางความรู้ ซึ่งความรู้นั้นสามารถนำความเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ตัวบุคคลจนถึงครอบครัว และสถาบันมัสยิดก็ต้องอาศัยผู้นำเป็นคนขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายผ่านวิธีการการส่งเสริม แนะนำและพัฒนารูปแบบการให้ความรู้ เพื่อส่งผลให้เกิดความสำเร็จตามที่ศาสนาได้วางไว้ และอัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้ผลบุญต่อความรู้ที่ได้รับและต่อตัวบุคคลที่พยายามหาความรู้ด้วยผลตอบแทนที่มหาศาลเสมือนว่าอิสลามนั้นเป็นศาสนาต้องเคียงคู่กับการศึกษาในทุกเรื่องพร้อมด้วยการสร้างความตระหนักต่อมุสลิมให้พยายามแสวงหาความรู้ตลอดเวลา

ข. การส่งเสริมการศึกษาดังนี้

(1) การส่งเสริมการศึกษาในระดับตัวบุคคล

การส่งเสริมการศึกษาในระดับตัวบุคคลควรจะต้องได้รับความตระหนักอย่างยิ่งโดยผ่านกระบวนการให้ความตระหนักตั้งแต่การให้ความสำคัญ บอกประโยชน์ และการยกระดับผู้ที่มีการศึกษาในชุมชนให้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนผ่านการประชาสัมพันธ์ที่มัสยิด เช่นการให้ผู้รู้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในมัสยิด การบรรยาย การอ่านคุฏบะฮฺและการนำละหมาดและอื่นๆ ซึ่งนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวในอัลฮะดีษที่มีรายงานจากจากอนัส บิน มาลิก ﷺ

---

[8] อัล อัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นฮะดีษเศาะเหียฮฺ

((عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ، وَوَاضِعُ الْعِلْمِ عِنْدَ غَيْرِ أَهْلِهِ كَمُقَلِّدِ الْخَنَازِيرِ الْجَوْهَرَ وَاللُّؤْلُؤَ وَالذَّهَبَ))

ความว่า จากอนัส บิน มาลิกกล่าวว่า เราะสูลลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า "การศึกษานั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมุสลิมและการหวังความรู้จากบุคคลที่ไม่ใช่ผู้รู้ก็เสมือนสุกรที่ถูกประดับด้วยเพชรพลอยและทอง"

(Ibn Mājah : 224)[9]

Abū Dawūd, (1932 : 186) ได้กล่าวว่า "ฟูเดิล บิน อิยาด กล่าวว่า "การศึกษาหาความรู้เพื่อปฏิบัติเป็นสิ่งที่วาญิบสำหรับมุสลิมเนื่องจากทุกๆการปฏิบัตินั้นจะต้องยืนบนหลักการและเหตุผล ดังนั้นการปฏิบัติในสิ่งที่รู้ก็เป็นสิ่งที่วาญิบอีกเช่นกัน"

al-Sayūṭiy, (n.d. : 20) ได้กล่าวว่า "อัลมุบารอก กล่าวว่า แท้จริงการศึกษาเป็นวาญิบสำหรับทุกคนเพื่อป้องกันต่อสิ่งที่ไม่ดี และการซักถามก็จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้เกิดความรู้" และอัลลอฮ์ ﷻ จะทรงให้ความเข้าใจในหลักคำสอนอีกด้วย ดั่งที่มีรายงานจากอิบนิ ชีฮาบ ﷺ ว่า

((عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، قَالَ: قَالَ حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ خَطِيبًا يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ، وَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ وَاللَّهُ يُعْطِي وَلَنْ تَزَالَ هَذِهِ الأُمَّةُ قَائِمَةً عَلَى أَمْرِ اللَّهِ، لاَ يَضُرُّهُمْ مَنْ خَالَفَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ))

ความว่า จากอิบนิ ชีฮาบ กล่าวว่า ฮุมัยด บิน อับดุลรอฮฺมานได้ฟังคุฏบะฮฺจากมุอาวียะฮฺและเล่าว่า นบี ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า "เมื่ออัลลอฮ์ทรงประสงค์ให้บ่าวคนหนึ่งได้รับความดีงาม อัลลอฮ์ก็จะให้เขามีความเข้าใจในศาสนา แท้จริงฉันเป็นคนสั่งสอนและอัลลอฮ์เป็นผู้ให้และประชาชาตินี้จะยืนบนการการปฏิบัติตามอัลลอฮ์ซึ่งไม่มีผู้ใดที่สามารถสร้างความเดือดร้อนต่อเขาในบรรดาคนที่เห็นต่างจนถึงวันกิยามะฮฺ"

(al-Bukhāriy : 71)

---

[9] อัล อัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นฮะดีษเศาะเหียฮฺโดยไม่มีคำว่า การหวังความรู้จากบุคคลซึ่งเป็นฮะดีษเฏาะอีฟสุดๆ

Zainu al-'Aābidīn al-Haddādiy, (1934 : 189) ได้กล่าวว่า "ถ้าไม่มีบรรดาผู้รู้ที่ได้สั่งสอนความรู้ แยกแยะในเรื่องที่ฮะลาล และฮะรอม ความหายนะคงจะเกิดขึ้นกับมนุษย์ และสัตว์ตลอดจนปลาที่อยู่ในทะเล ด้งนั้นก็สมควรอย่างยิ่งที่ทรัพย์สิ่งทั้งหลายจะกล่าวอิสติฆฟารต่อผู้ที่แสวงหาความรู้"

Izzuddīn, (n.d. : 688) ได้กล่าวว่า "ฮะดีษนี้เป็นอะดีษที่ยกระดับผู้ที่ศึกษาหาความรู้ ซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ จะทรงตอบแทนการกระทำนั้นด้วยการตอบแทนที่มหาศาล ส่วนความหมายของความเข้าใจในศาสนานั้นคือการเรียนรู้หลักการอิสลามที่ประกอบด้วยสิ่งที่เป็นฮะลาล และฮะรอม

ดังนั้นการส่งเสริมการศึกษาสามารถปกป้องบุคคลต่อสิ่งที่ไม่ดีโดยเฉพาะการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนาซึ่งศาสนานั้นจะถูกนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และจำเป็นต้องยืนบนฐานของความรู้ที่ถูกต้องไม่เช่นนั้นจะถือว่าการปฏิบัตินั้นจะสูญเปล่าโดยไม่ได้รับการตอบแทนใดๆ จากอัลลอฮ์ ﷻ

(2) การส่งเสริมการศึกษาในสถาบันครอบครัว

ครอบครัวก็เป็นสถาบันหนึ่งในสังคมที่ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของผู้นำตั้งแต่เกิดจนถึงเสียชีวิต ซึ่งผู้นำจะมีการดูแลตั้งแต่การตั้งชื่อให้ทารกแรกเกิด การสมรสตามหลักการศาสนา การอบรมก่อนแต่งงานและหลังแต่งงาน การให้คำปรึกษาในชีวิตคู่ การขอช่วยในเวลาที่มีปัญหาและการอาบน้ำศพในเมื่อเสียชีวิตลง ซึ่งเป็นวงจรชีวิตที่เกิดขึ้นกับผู้นำ และผู้นำเองก็ต้องปฏิบัติโดยไม่สามารถปฏิเสธได้ เนื่องจากต้องการให้สถาบันครอบครัวอยู่ในกรอบของศาสนา ซึ่งสถาบันครอบครัวนั้นเป็นส่วนสำคัญในการดูแลบุตรหลานให้อยู่ในครรลองของศาสนาหรือในความบริสุทธิ์ของอิสลาม ดั่งที่มีรายงานจากจากอบีฮุรอยเราะฮ ﷺ

((عَنْ اَبِىْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ مَوْلُوْدٍ يُوْلَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَاَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ اَوْ يُنَصِّرَنِهِ اَوْ يُمَجِّسَنِهِ كَمَثَلِ البَهِيمَةِ تُنْتَجُ البَهِيمَةَ هَلْ تَرَى فِيهَا جَدْعَاءَ))

ความว่า จากอบีฮุรอยเราะฮฺกล่าวว่า เราะสูลลุลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า "เด็กทุกคนเกิดมาบนกมลสันดานอันบริสุทธิ์ แต่แล้วผู้เป็นพ่อแม่นั่นเองที่ทำให้เขาเป็นยิวหรือเป็นคริสต์หรือเป็นมะญูซีย์เสมือนกับสัตว์เลี้ยงที่คลอดลูกออกมาที่สมบูรณ์โดยไม่มีอะไรที่ขาดหายในตัวของสัตว์นั้น"

(al-Bukhāriy : 1385)

al-Shaukāniy, (1993 : 133) ได้กล่าวว่า "บุตรทุกคนเกิดมาบนความบริสุทธิ์จากอัลลอฮ์ ﷻ และเมื่อบุตรนั้นได้เสียชีวิตหลังจากคลอดโดยไม่มีปัจจัยอื่นที่บ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงในศาสนา บุตรคนนั้นจะเสียในศาสนาเตาฮีดเช่นเดียวกัน

ด้วยเหตุดังกล่าวอัลลอฮ์ ﷻ จึงได้บอกแนวทางในการสั่งสอนบุตรในอัลกุรอาน ซึ่งมีบางสูเราะฮฺที่ได้เจาะจงในการสั่งสอนบุตร เช่นในสูเราะฮฺลุกมาน และนบีก็ได้กำชับต่อบิดามารดาในการสั่งสอนบุตรด้วยการอบรมในเชิงปฏิบัติที่เป็นพื้นฐานของการเป็นมุสลิม เช่นการละหมาด ดั่งที่มีรายงานจากอุมัร บิน ชุอัยบ ﷺ

((عَنْ عُمَرُوبْنُ شُعَيْبٍ عَنْ اَبِيْهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرُوْا اَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُم اَبْنَاءُ سِنِيْنَ وَاضْرِبُهُمْ اَبْنَاءَ عَشَرَ وَ فَرِّقُوْا بَيْنَهُمْ فِيْ الْمَضَاجِعِ))

ความว่า จากอุมัร บิน ชุอัยบ จากพ่อของเขา จากลุงของเขากล่าวว่า เราะสูลลุลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวว่า จงใช้บุตรหลานของพวกท่านละหมาดเมื่อพวกเขาอายุ 7 ขวบและจงตีพวกเขาเมื่ออายุ 10 ขวบ และจงแยกที่นอนของพวกเขา”

(Abū Dawūd : 495)[10]

al-‘Uthaimin, (1957 : 167) ได้วางบทในเรื่องของการละหมาด และกล่าวว่า “เป็นการวาญิบสำหรับครอบครัวในการกำชับบุตรให้ละหมาดเมื่อบรรลุนิติภาวะ และต่อทุกคนที่อยู่ภายใต้การดูแลให้ปฏิบัติตามคำสั่งใช้ และคำสั่งห้ามจากอัลลอฮ์ ﷻ”

‘Izzuddīn, (n.d. : 249) ได้กล่าวอีกว่า “นี่คือคำสั่งที่อยู่ภายใต้อายะฮฺ

﴿ قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا يُقِيمُوا الصَّلَاةَ...﴾

ความว่า “จงกล่าวแก่ปวงบ่าวผู้ศรัทธาของข้าว่าให้พวกเขาดำรงการละหมาด...”

(อิบรอฮีม:31)

แท้จริงนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กำชับบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ ในการละหมาดดังนั้นพวกเราก็ถูกกำชับจากอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยเช่นกัน”

ดังนั้นบทบาทของบิดามารดา และผู้นำถือเป็นบทบาทที่มีความสัมพันธ์กัน โดยการให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาต่อบุตร การสร้างบรรยากาศในบ้านเสมือนสวนสวรรค์ การเอาใจใส่บุตรต่อเพื่อนที่บุตรคบหาสมาคม การห้ามในสิ่งที่ไม่ดี การไม่ยอมแพ้กับปัญหาที่เกิดขึ้นถึงแม้ปัญหาเหล่านั้นต้องใช้เวลาในการแก้ปัญหาก็ตามเพื่อนำพาบุตรไปสู่การเป็นบ่าวที่ดีของอัลลอฮ์ ﷻ และเป็นบุตรที่กตัญญูต่อบิดามารดาและเป็นความหวังของสังคมอีกด้วย

[10] อัล อัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นฮะดีษเศาะเหียฮฺ

(3) การส่งเสริมการศึกษาในสถาบันมัสยิด

มัสยิดถือเป็นศูนย์กลางด้านจิตใจของมุสลิมในชุมชนหนึ่งๆ โดยทั่วไปทางมัสยิดจะจัดตารางการเรียนการสอนที่เป็นระบบ เช่นการเรียนตาดีกา การเรียนกิตาบ การบรรยายธรรมในเรื่องของศาสนาในวันสำคัญ การบรรยายเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในโลก การบรรยายถึงสถานการณ์โลกมุสลิมปัจจุบันและอื่นๆ โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย มีผู้สูงอายุ เยาวชน สุภาพสตรีรวมทั้งเด็กๆโดยมีการเชิญผู้รู้จากภายนอกมาเป็นวิทยากร และกิจกรรมนั้นก็เกิดขึ้นในมัสยิดของชุมชนมาเป็นมายาวนานเพื่อต้องการความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ ดั่งที่มีรายงานจาก อบีฮุรอยรอฮฺ ﷺ

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:مَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ تَعَالَى، يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ، إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ...))

ความว่า จากอบีฮุรอยเราะฮฺ จากนบี ﷺ กล่าวว่า “ไม่ว่ามีกลุ่มชนใดที่รวมตัวกัน ณ บ้านหลังหนึ่งหลังใดของอัลลอฮ์ ﷻ เพื่อร่วมกันอ่านคัมภีร์ของพระองค์และศึกษาหาความรู้จากคัมภีร์นั้น กลุ่มชนนั้นจะได้รับความสุขสงบและความเมตตาก็จะเข้าปกคลุมพวกเขา...”

(Abū Dawūd : 1455)[11]

Zainu al‘Aābidīn al-Haddādiy, (1934 : 338) ได้กล่าวว่า “ไม่มีการรวมตัวกันของกลุ่มคนมัสยิดหรือสถานที่ที่สามารถเปรียบเสมือนมัสยิดเช่นโรงเรียนและอื่นๆยกเว้นสถานที่นั้นได้รับการเปรียบเทียบจากนบีเสมือนสวนสวรรค์บนโลก ดั่งที่มีรายงานจากอบีฮุรอยรอฮฺ ﷺ

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا مَرَرْتُمْ بِرِيَاضِ الجَنَّةِ فَارْتَعُوا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا رِيَاضُ الجَنَّةِ؟ قَالَ المَسَاجِدُ قُلْتُ وَمَا الرَّتْعُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ))

ความว่า จากอบีฮุรอยเราะฮฺกล่าวว่า เราะสูลลุลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า “เมื่อใดเจ้าได้เดินผ่านสวนของชาวสวรรค์เจ้าก็จงกล่าวเศาะฮาบะฮฺถามว่าอะไรคือสวนของชาวสวรรค์ ท่านตอบว่า มัสยิดและเศาะฮาบะฮฺถามต่อว่า อะไรคือคำกล่าวเหล่านั้นโอ้ท่าน

[11] อัล อัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นฮะดีษเศาะเหียฮฺ

เราะสูล ﷺ ท่านเราะสูลลุลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า คือคำว่า สุบฮานัลลอฮ
วัลฮัมดุลิลลาฮ วะลาอิลาฮ อิลลัลลอฮ วัลลอฮฮุอักบัร"

(al-Tirmidhīy : 3509)[12]

Ibn Hajar, (1957 : 210) กล่าวว่า "การรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นหมายถึงการปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ อย่างสม่ำเสมอในสิ่งที่วาญิบหรือสุนนะฮฺ เช่นการอ่านอัลกุรอาน อ่านฮะดีษ การเรียน การสอน การละหมาดสุนนะฮฺและการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ"

ดังนั้นมัสยิดถือเป็นสถานที่สำคัญของชุมชนโดยมีการรวมตัวกันในทุกๆเวลาละหมาด ซึ่งการละหมาดนั้นเป็นสิ่งที่วาญิบสำหรับมุสลิมมิหนำซ้ำมัสยิดไม่ใช่เป็นสถานประกอบศาสนกิจอย่างเดียวแต่ยังเป็นที่ขัดเกลาจิตใจด้วยกิจกรรมที่หลากหลายและพร้อมที่จะได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยกิจกรรมที่มีประโยชน์อีกด้วย

2.1.3.3 บทบาทด้านกิจกรรม

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในมัสยิดถือเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่มีมัสยิดเกิดขึ้น มีกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งกิจกรรมที่สามารถสร้างความเข้าใจในหลักคำสอน จนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือความคิดของบุคคล มีกิจกรรมที่สามารถสร้างความเป็นผู้นำที่พร้อมจะแทนผู้นำที่มีอยู่ โดยมีโครงสร้างที่ชัดเจนในการแบ่งภาระงานที่ทางมัสยิดต้องปฏิบัติเป็นฝ่ายๆ มีฝ่ายดะอฺวะฮฺ ที่มีหน้าที่อย่างหนึ่ง ฝ่ายตัรบิยะฮฺก็มีหน้าที่อีกอย่างหนึ่ง

ก. การดะอฺวะฮฺ

มัสยิดถือเป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจและสถานที่ในการจัดกิจกรรมที่มีความสำคัญในชุมชน โดยมีกิจกรรมที่เป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายปีและมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นสืบเนื่องนโยบายของรัฐหรือองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในมัสยิด ล้วนแต่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน และเพื่อสร้างความเข้าใจถึงแนวทางการปฏิบัติต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม และยังมีกิจกรรมที่มัสยิดจัดขึ้นเพื่อจะสร้างความเข้าใจต่อหลักคำสอนของศาสนาอีกด้วย เช่น การเชิญชวนหรือการดะอฺวะฮฺ

Ibn Taimiyyah, (1995 : 157) ได้กล่าวว่า "ดะอฺวะฮฺคือการเชิญชวนมนุษย์ไปสู่การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และปฏิบัติตามคำสอนของนบีมุฮัมมัด ﷺ ด้วยการศรัทธาที่มั่นคงต่อคำสอนและการปฏิบัติตาม

Sayyid Muhammad Nuh, (2000 : 14) ได้กล่าวว่า "มุฮัมมัด เชาววาฟ กล่าวว่า ดะอฺวะฮฺ เป็นสารจากฟากฟ้าที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานลงมายังโลกนี้ที่ครอบคลุมด้วยทางนำและเป็นหนทางเดียวในการกลับไปหาอัลลอฮ์ ﷻ"

---

[12] อัล อัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นฮะดีษเฏาะอีฟ

Prince of Songkla University Pattani Campus

ดังนั้นการเชิญชวนมนุษย์โดยนำสารจากอัลลอฮ์ ﷻ ถือเป็นสิ่งสำคัญในการชี้ทางให้กับบุคคลไปสู่ความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และปฏิบัติตามนบีมุฮัมมัด ﷺ หากปราศจากดะอฺวะฮฺมนุษย์ทุกคนจะต้องอยู่ในความมืดที่ไม่สามารถพบเจอความสว่างอย่างแน่นอน

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสในอัลกุรอานว่า

﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾

ความว่า "จงเรียกร้องสู่แนวทางแห่งพระเจ้าของสูเจ้าโดยสุขุมและการตักเตือนที่ดี และจงโต้แย้งพวกเขาด้วยสิ่งที่ดีกว่า แท้จริงพระเจ้าของพระองค์ทรงรู้ดีถึงบรรดาที่หลงผิด และพระองค์ทรงรู้ดียิ่งถึงบรรดาผู้ที่อยู่ในทางที่ถูกต้อง"

(อันนะฮฺลุ : 125)

al-Ṭabariy, (2000,a.17 : 321) ได้กล่าวว่า"อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงตักเตือนนบีมุฮัมมัด ﷺ ด้วยคำว่า จงเรียกร้อง โอ้มุฮัมมัด ﷺ ด้วยการขอดุอาเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ สู่แนวทางแห่งพระเจ้า คือศาสนาอิสลาม โดยสุขุมหมายถึงโดยใช้อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานลงมาหรือคัมภีร์ที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ การตักเตือนที่ดี หมายถึงการตักเตือนโดยใช้ภาษาที่ดี"

al-Baghowiy, (1998 : 102) ได้กล่าวว่า"การตักเตือนที่ดีควรตักเตือนด้วยคำภีร์อัลกุรอาน และมีบางคนมีความเห็นว่า การขอเชิญชวนด้วยการส่งเสริม และการให้ความตระหนักบางคนมีความเห็นว่า คำพูดที่นุ่มนวลนั้น คือคำพูดที่ไม่หยาบคายหรือรุนแรงพร้อมกับการโต้แย้งพวกเขาด้วยสิ่งที่ดีกว่าด้วยการให้เหตุผลและการให้ข้อคิด"

al-Qurṭubiy, (1964,a.10 : 200) ได้กล่าวว่า "อัลลอฮ์ ﷻ ได้แนะนำนบีในการชักชวนไปสู่ศาสนา และหลักซะรีอะฮฺของอัลลอฮ์ ﷻ โดยใช้ความประณีตและนุ่มนวล และหลีกห่างจากคำที่รุนแรงหรือคำที่หยาบคาย และนี่เป็นแนวทางที่ควรนำมาใช้ในการตักเตือนจนถึงวันกิยามะฮฺ"

Sayyid Quṭub, (1990 : 2201) กล่าวว่า "อัลกุรอานได้วางแนวทางในการเชิญชวนที่เป็นหลักการ และรูปแบบซึ่งนบีมุฮัมมัด ﷺ และนักเชิญชวนได้ปฏิบัติมา ด้วยเหตุนั้นจงสังเกตให้ดีต่อหลักการเชิญชวนดังกล่าว"

ดังนั้นการเชิญชวน และตักเตือนในอิสลามเป็นอีกหน้าที่หนึ่งของมุสลิม และผู้นำการที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กำชับให้กับนบีมุฮัมมัด ﷺ และได้วางวิธีการต่างๆในการเชิญชวนเพื่อต้องการให้บุคคลนั้นพร้อมที่จะรับฟังและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดี และเมื่อมีการตอบโต้หรือไม่พอใจกับวิธีการนั้นก็ต้องหาวิธีการที่ดี เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาโดยเฉพาะการเชิญชวนต่อเยาวชนที่

Prince of Songkla University Pattani Campus

กำลังสับสนระหว่างความดีและความชั่ว ซึ่งความชั่วนั้นสามารถทำให้เยาวชนคิดว่าดีเมื่อไม่มีการตักเตือนต่อพฤติกรรมที่กำลังทำอยู่ และจะกลายเป็นนิสัยของเยาวชนที่ไม่สามารถห้ามอีก และตักเตือนได้อีกเลย อัลลอฮ์ ﷻ ก็ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴾

ความว่า “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด นี่คือแนวทางของฉัน ฉันเรียกร้องไปสู่อัลลอฮ์อย่างประจักษ์แจ้งทั้งตัวฉันและผู้ปฏิบัติตามฉันและมหาบริสุทธิ์แห่งอัลลอฮ์ ฉันมิได้อยู่ในหมู่ตั้งภาคี”

(ยูซุฟ : 108)

al-Ṭabariy, (2000,a16 : 291) ได้กล่าวว่า “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด ﷺ นี่คือการเชิญชวนที่ฉันได้เชิญชวน และรูปแบบที่ฉันได้ปฏิบัติคือการเชิญชวนไปสู่การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และการทำอิบาดะฮฺเพื่อพระองค์ ﷻ องค์เดียวไม่ใช่เพื่อเจว็ด และปฏิบัติตามคำสั่ง ﷻ และละทิ้งการกระทำที่ทรงห้าม ส่วนคำว่า นี่คือแนวทางของฉัน คือ หนทางของฉัน และการเชิญชวนของฉัน” และนบีมุฮัมมัด ﷺ ก็ได้กำชับบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ ต่อแนวทางเหล่านั้น และนำมาปฏิบัติตาม เนื่องจากนบีมุฮัมมัด ﷺ มั่นใจว่าในหนทางที่ดีนั้นจะมีหนทางอีกมากมายที่พร้อมจะนำไปสู่ความหายนะ ดั่งคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ในอัลกุรอานว่า

﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴾

ความว่า “และแท้จริงนี้คือทางของข้าอันเที่ยงตรงพวกเจ้าจงปฏิบัติตามมันเถิดและอย่าปฏิบัติตามหลายๆทางเพราะมันจะทำให้พวกเจ้าแยกออกไปจากทางของพระองค์ นั่นแหละที่พระองค์ได้สั่งเสียมันไว้แก่พวกเจ้าเพื่อว่าพวกเจ้าจะยำเกรง”

(อัลอันอาม : 153)

al-Māwardiy, (n.d. : 189) ได้อธิบายอายะฮฺที่มีความว่า “และอย่าปฏิบัติตามหลาย ๆ ทาง มีสามทรรศนะ คือ หนึ่ง คัมภีร์ที่ได้ลงมาก่อนซึ่งได้โมฆะด้วยอัลกุรอาน สอง คือศาสนาก่อนๆที่ได้โมฆะด้วยศาสนาอิสลาม สาม คือการทำเรื่องอุตริและเรื่องที่คลุมเครือ”และนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้อธิบายถึงหนทางที่หลากหลายในอัลฮะดีษ ดั่งที่มีรายงานจากอบี วาอิล ﷺ

((عن أبي وائل عن عبد الله قال خَطَّ رسول الله صلى الله عليه وسلم خَطًّا بيده ثم قال هذا سبيل الله مستقيماً قال ثم خطّ عن يمينه وشماله ثم قال هذه السُّبُل، وليَس منها سبيل إلا عليه شيطان يدعو إليه ثم قرأ وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ))

ความว่า จากอบี วาอิลจากอับดุลลอฮ์กล่าวว่า "เราะสูล ﷺ ได้ลากเส้นตรงด้วยมือของท่านและกล่าวว่า นี่คือทางที่เที่ยงตรง พร้อมลากเส้นแยกขวาและซ้าย"และกล่าวว่า "นี่คือเส้นทางที่หลากหลายโดยที่ซัยฎอนพยายามจะชักชวนไปสู่หนทางที่ผิด และหลังจากนั้นท่านก็อ่านอายะฮฺที่มีความว่าและแท้จริงนี้คือทางของข้าอันเที่ยงตรงพวกเจ้าจงปฏิบัติตามมันเถิดและอย่าปฏิบัติตามหลายๆทาง"

(Ahmad : 4437)[13]

al-Qosṭolāniy, (1901 : 305) ได้กล่าวว่า "นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ให้ความกระจ่างในหนทางที่ถูกต้อง และได้กล่าวถึงกิ่งก้านของหนทางต่างๆ ด้วยเหตุนั้นผู้ใดที่เดินด้วยความพยายามเขาผู้นั้นจะประสบความสำเร็จแต่ผู้ใดที่หาทางอื่นเขาผู้นั้นก็จะไปสู่นรก"

ดังนั้นหนทางในการเชิญชวนประชาชาติไปสู่สวนสวรรค์นั้นได้ถูกอธิบายจากนบีมุฮัมมัด ﷺ ในรูปแบบที่เป็นรูปธรรม และนามธรรมที่สามารถนำมาปฏิบัติได้โดยเฉพาะนักดาอีย์หรือผู้นำ พร้อมกับการระมัดระวังต่อหนทางที่อัลลอฮ์ ﷻ ไม่ทรงปรารถนาที่ปรากฏในทุกยุคทุกสมัยด้วยกลวิธีต่างๆ ถึงแม้บางครั้งจะต้องอาศัยความอดทนและความพยายามอย่างมาก

ข.การตัรบิยะฮฺ

การตัรบิยะฮฺเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นในมัสยิดสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ และได้ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบันโดยที่มัสยิดเป็นสถานที่เรียนอัลกุรอานตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ เป็นสถานที่ฝึกเพื่อให้เยาวชนกล้าแสดงออก และพร้อมที่จะเป็นผู้นำ ฝึกเป็นอิม่าม ฝึกอ่านคุฏบะฮฺ ฝึกการประชาสัมพันธ์ ฝึกการเป็นพิธีกรในการบรรยาย และอื่นๆซึ่งการฝึกนั้นคือการตัรบิยะฮฺ ดั่งที่นักวิชาการได้ให้ความหมาย เช่น

Najib Khālid al-Amīriy, (1994 : 22) กล่าวว่า "ตัรบิยะฮฺคือสิ่งที่สามารถนำพาไปสู่จุดหมายด้วยกระบวนการที่หลากหลาย"

'Alī Abdul Halīm Mahmūd, (2000 : 20) กล่าวว่า "ตัรบิยะฮฺคือการกำหนดเป้าหมายในโลกนี้ และโลกอาคีเราะฮฺ"

---

[13] อัล อัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นฮะดีษเฎาะอีฟ

จากการอธิบายความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการตัรบิยะฮฺหรืออบรมบ่มนิสัยเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ได้ถูกกำหนดไว้จากอัลลอฮ์ ﷻ มาในการสร้างประชาชาติที่ดีเลิศโดยตามแบบอย่างนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ได้ปฏิบัติต่อบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ ในยุคของท่าน ซึ่งยุคนั้นเป็นยุคมืดอีกยุคหนึ่งหลังการจากเว้นว่างของศาสดาของอัลลอฮ์ ﷻ แต่นบีมุฮัมมัด ﷺ ก็ได้พยายามอบรมบ่มนิสัยด้วยกิจกรรมที่สามารถเปลี่ยนยุคดังกล่าวด้วยแสงสว่างของอิสลาม ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾

ความว่า “พระองค์ทรงเป็นผู้แต่งตั้งเราะสูลขึ้นคนหนึ่งในหมู่ผู้ไม่รู้จักหนังสือจากพวกเขาเองเพื่อสาธยายอายาตต่างๆของพระองค์แก่พวกเขาและทรงทำให้พวกเขาผุดผ่องและทรงสอนคัมภีร์และความสุขุมคัมภีร์ภาพแก่พวกเขาและแม้ว่าแต่ก่อนนี้พวกเขาอยู่ในการหลงผิดอย่างชัดแจ้งก็ตาม”

(อัลญุมุอะฮฺ:2)

al-Ṭabariy, (2000,a.23 : 372) ได้กล่าวว่า “ความหมายของคำว่าเพื่อสาธยายอายาต ต่างๆของพระองค์แก่พวกเขา คือนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้อ่านคำภีร์อัลกุรอานให้กับผู้คนที่ไม่มีการศึกษาที่ได้ถูกประทานลงมา และทรงทำให้พวกเขาผุดผ่องคือการชำระขี้เขลาของพวกเขาจากการเป็นกาฟิร และทรงสอนคัมภีร์คือการสั่งสอนกิตาบของอัลลอฮ์ ﷻ ที่พร้อมด้วยคำสั่งใช้ คำสั่งห้าม และแนวทางของศาสนา และความสุขุมคัมภีร์ภาพแก่พวกเขานั่นก็คือฮะดีษ”

al-Māturidiy, (2005 : 6) ได้กล่าวว่า ทรงทำให้พวกเขาผุดผ่อง“คือการเชิญชวนเขาไปสู่การปฏิบัติที่สามารถให้เป็นผู้ที่ฉลาด และมีใจที่ยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ”

จากอายะฮฺและคำอธิบายจากอุลามาอ์ข้างต้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการตัรบิยะฮฺ และความต่อเนื่องของกิจกรรมที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ปฏิบัติต่อบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ โดยจากสำนวนอายะฮฺที่เป็นการกระทำที่เป็นปัจจุบันนั่นก็คือ ฟิอิล มุฏอริอฺ และการขนานนามจากอัลลอฮ์ ﷻ สำหรับบ่าวของพระองค์ที่ได้ทำการเรียนการสอนด้วยคำว่า รอบบานียีน(ผู้ที่ผูกพันกับพระเจ้า) ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِّي مِن دُونِ اللَّهِ وَلَكِن كُونُوا رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنتُمْ تَدْرُسُونَ ﴾

ความว่า “ไม่เคยปรากฏแก่บุคคลใดที่อัลลอฮ์ทรงประทานคัมภีร์และข้อตัดสินและการเป็นนบีแก่เขาแล้วเขากล่าวแก่ผู้คนว่าท่านทั้งหลายจงเป็นบ่าวของฉันอื่นจากอัลลอฮ์ หากแต่(ข้าจะกล่าวว่า)ท่านทั้งหลายจงเป็นผู้ที่ผูกพันกับพระเจ้าเถิดเนื่องจากการที่พวกท่านเคยสอนคัมภีร์และเคยศึกษาคัมภีร์มา”

(อาลิอิมรอน : 79)

al-Ṭabariy, (2000,a.6 : 543) ได้กล่าวว่า “อิบนุ ซัยด์ กล่าวว่า คำว่าจงเป็นผู้ที่ผูกพันกับพระเจ้านั่นก็คือบุคคลที่ได้ทำการสั่งสอนมนุษย์ซึ่งเป็นภาระหลักด้วยสร้างความเปลี่ยนแปลงของพวกเขา”

al-Māturīdiy, (2005 : 414) ได้กล่าวว่า “มีบุคคลที่ให้ความหมายอายะฮ์ที่ว่าจงเป็นผู้ที่ผูกพันกับพระเจ้านั่นก็คือบุคคลที่ได้ทำการภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการศึกษา และเรียนรู้อัลกุรอาน”

Ibn Jawziy, (2000 : 298) ได้กล่าวว่า “ซาอีด บิน ญุบัยร์ กล่าวว่า คำว่า จงเป็นผู้ที่ผูกพันกับพระเจ้านั่นก็คือ บุคคลที่มีความรู้ด้านบทบัญญัติ และได้ทำการสั่งสอนมนุษย์”

ดังนั้นการตัรบิยะฮ์ถือเป็นงานสำคัญของผู้รู้ นักดาอีย์และผู้นำที่ต้องปฏิบัติโดยไม่มีวันสิ้นสุดโดยเฉพาะการศึกษาอัลกุรอาน และบทบัญญัติของศาสนาซึ่งเป็นคำสอนของอัลลอฮ์ ﷻ และการปฏิบัติของนบีมุฮัมมัด ﷺ จึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อมุสลิมในยุคสมัยที่มนุษย์กำลังหลงลืมในความเป็นบ่าวของพระองค์ซึ่งการตัรบิยะฮ์นั้นสามารถเป็นปัจจัยหนึ่งในการสร้างความคงทนต่อบททดสอบจากอัลลอฮ์ ﷻ และสามารถสร้างความเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลอีกด้วย

2.2 บทบาทของมัสยิดในสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ

2.2.1 ความสำคัญของมัสยิด

อิสลามเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญต่อมัสยิดเป็นอย่างมาก โดยเน้นถึงความสำคัญในรูปแบบการก่อสร้าง และการมีความส่วนร่วมในการสร้างความมีชีวิตชีวาในมัสยิดด้วยการเรียนการสอน การอบรมบ่มนิสัย การแนะนำ การแก้ปัญหา และการตักเตือนในทุกๆวันซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะปรากฏอย่างชัดเจนในสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ ตั้งแต่การสร้างมัสยิดที่เป็นภารกิจหลักที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ปฏิบัติทุกครั้งเมื่อท่านเข้าสู่เมืองๆหนึ่งซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญอย่างยิ่งและการที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงบัญชาให้ท่านนบีต้องเดินทางในคืนอิสรออ์และมิอ์รอจจากมัสยิดสู่มัสยิดและกลับมายังมัสยิดที่เป็นปลายทางของการเดินทาง ก็เป็นอีกหลักฐานหนึ่งที่บ่งบอกถึงความสำคัญของมัสยิดอีกเช่นกัน

Musṭofa Sibā'iy, (1985 : 74) ได้กล่าวว่า "เมื่อนบีมุฮัมมัด ﷺ ถึงนครมะดีนะฮฺ สิ่งแรกที่ท่านทำคือการสร้างมัสยิด ดังนั้นการสร้างมัสยิดสามารถบ่งบอกถึงความสำคัญในอิสลาม และวัตถุประสงค์ของอิบาดะฮฺในอิสลามล้วนแต่ยืนบนหลักการเพื่อสร้างจิตใจ ที่สะอาด บ่มเพาะนิสัยที่ดี การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมด้วยการละหมาดที่เป็นญะมาอะฮฺ และการละหมาดญุมอัต รวมถึงการละหมาดอีดก็เป็นอัตลักษณ์หนึ่งในการสร้างความเป็นหนึ่งที่ยืนบนหลักความดี และตักวา มัสยิดเป็นงานสังคม และงานจิตใจที่อยู่ในตัวของมุสลิมรวมทั้งเป็นสถานที่สร้างความเป็นเอกภาพของมุสลิม ขัดเกลาจิตใจ ตักเตือนสติ แก้ปัญหาสังคม และพร้อมที่จะนำเสนอการเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ต่อโลกมุสลิม"

Al-Ghazāli, (1970 : 189) ได้กล่าวว่า "แท้จริงมัสยิดในมุมมองอิสลามคือสถานที่บัญชาการด้านจิตใจ และวัตถุเสมือนสนามเพื่ออิบาดะฮฺ โรงเรียนเพื่อการศึกษา และอบรมจริยธรรม และแท้จริงมัสยิดได้เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันด้วยการละหมาดที่มีการยืนในแถวเสมือนมารยาท และการตามเสมือนหัวใจในอิสลามแต่ในเมื่อมนุษย์ได้หลงทางจากการขัดเกลาจิตใจด้วยมารยาทที่ดีจนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความขับแคบในมัสยิด และทำให้ผู้ละหมาดอยู่ในสภาพที่ต่างกันกับบรรดาซะลัฟซึ่งพยายามหลีกห่างกับการสร้างมัสยิดที่ประดับประดาด้วยความสวยงามแทนที่จะประดับประดาด้วยการอบรมคุณธรรมจริยธรรม"

การสร้างมัสยิดในสมัยปัจจุบันที่ถือว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมุสลิม แต่อย่างไรก็ตามมุสลิมไม่ควรพอใจกับการสร้างมัสยิดด้วยงบประมาณที่มากมาย และการสร้างมัสยิดได้เติบโตอย่างรวดเร็วในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยเหตุผลที่หลากหลาย มีบางมัสยิดสร้างเพื่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติศาสนกิจโดยไม่ต้องใช้ระยะทางที่ไกล บางมัสยิดสร้างเพื่อต้องการจัดกิจกรรมที่ทางมัสยิดเดิมไม่ได้จัด และบางมัสยิดสร้างเพื่อจัดกิจกรรมอิฮฺติกาฟในเดือนรอมฎอนอันประเสริฐพร้อมกันนั้นได้พบว่า การสร้างมัสยิดมีความเติบโตเป็นระยะๆถึงแม้จะไม่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดด้วยเงื่อนไขต่างๆในการสร้างมัสยิดหนึ่งๆในชุมชนก็ตาม

วินัย สะมะอุน, (2539) ได้กล่าวในบทนำว่า "มัสยิดไม่ได้มีความหมายเพียงสถานที่ปฏิบัติศาสนาเท่านั้น แต่ตามประวัติเป็นองค์การบริหารอิสลามโดยตรง"

Miftah Farīd, (1997 : 205) ได้กล่าวว่า "มัสยิดในสมัยความรุ่งเรืองของอิสลามไม่ได้เป็นสถานที่เฉพาะกิจกรรมศาสนา และวัฒนธรรมแต่มัสยิดเป็นสถาบันการบริหารที่สามารถสร้างครอบครัว สังคม และสร้างอารายธรรมอิสลาม"

ดังนั้นมัสยิดเปรียบเสมือนเป็นหัวใจหลักของชุมชนในการขับเคลื่อนกิจการในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าด้านการมีไมตรีจิตที่ดีกับมวลมนุษย์ด้วยกันหรือด้านการมีความสัมพันธ์ทางจิตใจที่เลิศกับเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ ในฐานะผู้สร้างสากลโลก ซึ่งเมื่อความสัมพันธ์เหล่านั้นเกิดขึ้นก็จะสามารถ

สะท้อนให้โลกรับรู้ถึงความเป็นมิตรที่ดีของบุคคลที่เป็นมุสลิม ดั่งที่เกิดขึ้นในสมัยความรุ่งเรืองของอิสลาม

2.2.2 บทบาทมัสยิดในสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ

บทบาทของมัสยิดในสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นนักบริหารของนบีในการสร้างสังคมที่ดี โดยผ่านศาสนสถาน ซึ่งมัสยิดถือเป็นศาสนสถานที่สำคัญและเป็นสัญลักษณ์ที่ปรากฏคู่กันกับสังคมมุสลิมในอดีต และปัจจุบันโดยมีการประกอบศาสนกิจตลอดเวลาพร้อมกับการขัดเกลาจิตใจให้เป็นบ่าวที่ดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้นมัสยิดสมัยนนบีเป็นมัสยิดที่ไม่ใช่อาคารที่ไร้วิญญาณ ที่เปิดปิดบางเวลา แต่เป็นมัสยิดที่มีบทบาทที่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงต่อชุมชนและสังคม และเป็นเกราะกังบังในสิ่งที่ไม่ดีในชุมชน และสังคม ด้วยเหตุนั้นมัสยิดจึงกลายเป็น ศาสนสถานที่บรรดาเศาะฮาบะฮ์ ﷺ คุ้นเคยเป็นอย่างดี และสามารถสะท้อนบทบาทของมัสยิดในสมัยนบีต่อประชาชาติอิสลาม เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างโดยบทบาทนั้นมีหลากหลายบทบาทที่เห็นได้ชัดเจนมีดังนี้

2.2.2.1 สถานที่ประกอบศาสนกิจ

มัสยิดเป็นคำภาษาอาหรับซึ่งมาจากคำว่า สาญาดา ความหมายคือ การถ่มตน การภักดีหรือการสุญุด[14] ดังนั้นการปฏิบัติศาสนกิจ(ละหมาด)และสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ คือเป้าหมายหลักของมัสยิด ด้วยเหตุนั้นกิจกรรมที่มีในมัสยิดล้วนแต่ยืนบนกรอบการสรรเสริญต่ออัลลอฮ์ ﷻ ทั้งสิ้น ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿وَأَنَّ الْمَساجِدَ لِلَّهِ فَلا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَداً﴾

ความว่า “และแท้จริงบรรดามัสยิดนั้นเป็นของอัลลอฮ์ ดังนั้นพวกเจ้าอย่าวิงวอนขอผู้ใดเคียงคู่กับอัลลอฮ์”

(อัลญิน : 18)

al-Baghawiy, (1963 : 161) ได้อธิบายว่า “มัสยิดเป็นสถานที่ที่สร้างขึ้นมาเพื่อประกอบศาสนกิจ รำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้นจงอย่าตั้งภาคีกับอัลลอฮ์ ﷻ”

และมีรายงานจากอิบนุ อุมัร ﷺ

((عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَعْتَكِفُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ))

---

[14] ลีซาน อัลอะรับ หน้า 204

ความว่า จากอิบนุอุมัร กล่าวว่า “ท่านเราะสูลได้ทำการอิอฺติกาฟ ในช่วงสิบวันสุดท้ายในเดือนเราะมะฎอน จนกระทั่งอัลลอฮ์ได้เอาชีวิตของท่าน”

(Muslim : 1171)

ดังนั้นการปฏิบัติศาสนกิจสามารถสร้างความตระหนักถึงการเป็นบ่าวที่ดี และการตอกย้ำจิตสำนึกของความเป็นบ่าวที่ดีอย่างต่อเนื่องต่อเอกอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงยิ่งใหญ่โดยที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้เน้นย้ำต่อบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ ด้วยวาจาและการปฏิบัติจริง

2.2.2.2 สถานที่พบปะ

มัสยิดเป็นสถานที่ที่นบีมุฮัมมัด ﷺ และเศาะฮาบะฮฺ ﷺ ได้ทำการพบปะบ่อยครั้ง และการพบปะที่มัสยิดไม่ใช่เป็นการพบปะภายนอกอย่างเดียว แต่เป็นการพบปะระหว่างจิตใจ ความคิด จนถึงสามารถสร้างความสนิทสนมที่เน้นเฟ้นระหว่างกัน พร้อมสามารถสร้างความเป็นบ่าวที่ดีอีกด้วย และยังเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งในการสร้างความมีบทบาทของมัสยิดนั้นๆ

การพบปะในอิสลามเป็นสิ่งที่อิสลามได้วางไว้อย่างเป็นระบบ โดยพระองค์ทรงวางแนวทางเพื่อให้เกิดการพบปะระหว่างมุสลิมด้วยกันที่ต่อเนื่อง โดยแบ่งเป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายปี และพร้อมกับผลตอบแทนที่เป็นตัวเลขที่สามารถบอกถึงความต่างระหว่างสองกิจกรรม คือ การละหมาดคนเดียวกับการละหมาดญามาอะฮฺ ซึ่งถ้าสังเกตแล้วสถานที่ที่สามารถสร้างบรรยากาศในการพบปะที่เป็นระบบนั้น ล้วนแต่เกิดขึ้นในมัสยิดด้วยการละหมาดและเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่ต้องได้รับการตอบแทนจากอัลลอฮ์ ﷻ ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ فِي بُيُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ﴾

ความว่า “ในบรรดาบ้าน (หมายถึงมัสยิด) อัลลอฮ์ทรงอนุญาตให้เทิดพระเกียรติและให้พระนามของพระองค์ถูกรำลึกอยู่เสมอ เพื่อที่จะแซ่ร้องสดุดีแด่พระองค์ในนั้นทั้งในยามเช้าและยามพลบค่ำ”

(อันนูร : 36)

Alī al-Shābūniy, (1997 : 312) ได้กล่าวว่า “มัสยิดเป็นเสมือนบ้านที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงอนุญาตให้เทิดพระเกียรติ ทรงสั่งบ่าวของพระองค์ด้วยการสร้างมัสยิด และทรงสมยามนามชื่อที่เฉพาะพร้อมกับการสรรเสริญและยกระดับมัสยิดเพื่อเป็นอัตลักษณ์ของทางนำ และเป็นศูนย์กลางของการสร้างจิตวิญญาณที่สว่างไสว” และมีรายงานจากอัลดิลลาฮฺ บิน อุมัร ﷺ

((عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ صَلاَةُ الجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلاَةَ الفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً))

ความว่า จากอัลดิลลาฮฺ บิน อุมัร กล่าวว่า เราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า "การละหมาดในรูปของญะมาอะฮฺจะได้ผลตอบแทนมากกว่าละหมาดคนเดียวถึงยี่สิบเจ็ดเท่า"

(Al-Bukhāriy : 645)

ดังนั้นกิจกรรมพบปะที่เกิดขึ้นในมัสยิดที่สม่ำเสมอ ด้วยเหตุผลเพื่อสร้างความใกล้ชิดกับอัลลอฮ์ ﷻ นั้น สามารถทำให้บรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ เป็นบ่าวที่ดี และมีพลังอันประเสริฐต่อการรับอะมานะฮฺในการเผยแพร่ศาสนาอิสลาม และได้ปรากฏบทบาทนั้นอย่างชัดเจนต่อประชาชาติ ซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติศาสนกิจทุกเวลา และการสร้างความเป็นพี่เป็นน้องที่เกิดขึ้นจากมัสยิด

2.2.2.3 สถานที่ประชุม

มัสยิดในสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ ไม่ใช่เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นสถานที่ประชุมในการสอบถาม พูดคุย ในทุกๆ การประชุมซึ่งจะคลอบคลุมในทุกเรื่อง เช่นเรื่องส่วนบุคคล ครอบครัว และสังคมจนถึงเรื่องของประชาชาติ เพื่อหาทางออกต่อปัญหาที่กำลังประสบอยู่ดั่งการกระทำของบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ เมื่อประสบเหตุการณ์ที่ไม่ดีในชีวิต

การที่มัสยิดเป็นสถานที่ประชุมนั้นสามารถสร้างความอบอุ่น ความเป็นพี่น้อง และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการวางแผน จนสามารถแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น และปัญหานั้นจะไม่สามารถแก้ได้ยกเว้นด้วยวิธีการประชุมหาทางออก ซึ่งจะสอดคล้องกับอายะฮฺอัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงรวบรวมคุณลักษณะของมุสลิมสองคุณลักษณะที่ดีมารวมกัน ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ﴾

ความว่า "และบรรดาผู้ตอบรับต่อพระเจ้าของพวกเขาและดำรงละหมาด และกิจการของพวกเขามีการปรึกษาหารือระหว่างพวกเขาและเขาบริจาคสิ่งที่เราได้ให้เครื่องปัจจัยยังชีพแก่พวกเขา"

(อัชชูรอ : 38)

al-Qurṭubiy, (1964,a.16 : 37) ได้กล่าวว่า "อิบนุ อัลอะเราะบีย์ ได้บรรยายถึงการประชุมเป็นเสมือนการสร้างความอบอุ่นในองค์กร การให้ความคงทนต่อสติปัญญา และเป็นสิ่งจะนำพาไปสู่ความถูกต้อง ไม่มีชนใดที่มีการประชุมยกเว้น พวกเขาจะได้รับทางนำจากอัลลอฮ์ ﷻ "

Sayyid Al-Jamīliy, (1995 : 46) ได้กล่าวว่า "ท่านเราะสูลได้ทำการประชุมกับบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ ถึงการออกไปรบนอกนครมะดีนะฮฺหรือในนครมะดีนะฮฺ"

Prince of Songkla University Pattani Campus

ดังนั้นการประชุม และการละหมาดเสมือนคุณลักษณะหนึ่งของมุสลิม โดยที่การกระทำดังกล่าว ถือเป็นการตอบรับในคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งสองกิจกรรมนั้นก็เกิดขึ้นในมัสยิดของพระองค์

2.2.2.4 สถานที่ให้ความช่วยเหลือ

การให้ความช่วยเหลือเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับมุสลิม ซึ่งศาสนาได้ให้ความตระหนักด้วยการยกย่องบุคคลดังกล่าวว่า เป็นมนุษย์ที่ดีเลิศ โดยรูปแบบการให้ความช่วยเหลือที่หลากหลาย และสถาบันมัสยิดก็สามารถให้ความคุ้มครองชีวิตด้วยการให้ที่พักอาศัยในยามปกติ และยามคับขัน ด้วยเหตุนั้นมัสยิดจึงสามารถเปรียบเสมือนสถานที่อัลลอฮ์ ﷻ ให้ความคุ้มครองทุกชีวิตที่อยู่ภายใต้มัสยิด ไม่ว่าชีวิตนั้นจะเป็นมุสลิมหรือไม่ก็ตาม ดั่งที่มีรายงานจากอิบนิ อับบาส ﷺ

((عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ الْفَتْحِ، ...فَقَالَ لَهُ الْعَبَّاسُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ يُحِبُّ هَذَا الْفَخْرِ، فَلَوْ جَعَلْتَ لَهُ شَيْئًا، قَالَ نَعَمْ، مَنْ دَخَلَ دَارَ أَبِي سُفْيَانَ فَهُوَ آمِنٌ، وَمَنْ أَغْلَقَ عَلَيْهِ بَابَهُ فَهُوَ آمِنٌ))

ความว่า จากอิบนิ อับบาสที่เล่าถึงในเหตุการณ์พิชิตมักกะฮ์ว่า... "อับบาสได้ถามเราะสูลว่า อบูสุฟยานเป็นคนที่รักเกียรติ จงทำอะไรเพื่อให้เป็นเกียรติแก่เขาหลังจากที่ได้รับอิสลาม เราะสูล ﷺ จึงกล่าวว่า ใครก็ตามที่เข้าไปในบ้านของอบูซุฟยาน เขาผู้นั้นจะได้รับความปลอดภัยและใครก็ตามที่เข้าบ้านตนเองแล้วปิดประตู เขาผู้นั้นก็จะได้รับความปลอดภัย"

(Abū Dāwūd : 3021)

นอกจากนั้นมัสยิดยังเป็นสถานที่ที่สามารถให้ความคุ้มครองช่วยเหลือในรูปแบบเป็นที่พักพึงช่วยหลบร้อน และหลบฝนสำหรับนักเดินทางหรือสำหรับมุสลิมที่ไม่มีที่อยู่อาศัย ดั่งที่ปรากฏในสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่เรียกว่า อะฮฺลุศศุฟฟะฮฺ[15]

ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือของมัสยิดที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการคุ้มครองชีวิตหรือให้ที่พักพึง ให้ที่อยู่อาศัย แม้กระทั่งเป็นสถานที่บำบัดทุกข์ และบำรุงสุขต่อบุคคลในสังคมโดยรวมอีกด้วย

[15] บุคคลที่อาศัยอยู่ใต้ร่มเหงาของมัสยิด

2.2.2.5 สถานที่บริการประชาชน

สังคมทุกสังคมย่อมมีผู้คนที่หลากหลาย โดยแต่ละคนย่อมมีความต้องการที่แตกต่างกัน จึงต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มัสยิดในสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ นอกจากจะเป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจแล้วยังเป็นสถานที่รวบรวมความต้องการ ความช่วยเหลือของประชาชน มัสยิดจึงกลายเป็นสถานที่บริการประชาชนในกิจการต่างๆ ดั่งที่มีรายจากอบี ฮุรอยรอฮฺ ﷺ

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلًا أَسْوَدَ أَوِ امْرَأَةً سَوْدَاءَ كَانَ يَقُمُّ المِسْجِدَ فَمَاتَ، فَسَأَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْهُ، فَقَالُوا مَاتَ، قَالَ أَفَلاَ كُنْتُمْ آذَنْتُمُونِي بِهِ دُلُّونِي عَلَى قَبْرِهِ - أَوْ قَالَ قَبْرِهَا - فَأَتَى قَبْرَهَا فَصَلَّى عَلَيْهَا))

ความว่า จากอบี ฮุรอยรอฮฺ กล่าวว่า "มีชาย/หญิงผิวดำที่คอยกวาดมัสยิดได้เสียชีวิต ท่านนีบได้ได้ถามถึง บรรราดเศาะฮะบะฮฺได้ตอบว่า เขาคนนั้นได้เสียชีวิตแล้ว ท่านนบีกล่าวว่า ทำไมไม่มีใครบอกเรื่องนี้ให้ เลยท่านนบีให้ชี้หลุมศพว่าอยู่ที่ไหน และทานนีบได้ทำการละหมาดที่กุโบร์"

(Al-Bukhāriy : 458)

Ibn Sa'ad, (1999 : 384) ได้เล่าว่า "อบูฮุรอยรอฮฺ ﷺ กล่าวว่า วันหนึ่งฉันได้ออกจากบ้านไปมัสยิดด้วยความหิว จนได้พบกับบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ ที่หิวเหมือนฉันและพวกเขาได้ถามว่า เพราะเหตุใดท่านจึงออกมาในเวลานี้ และสุดท้ายท่านนบีก็ได้แบ่งลูกอินทผลัมให้กิน"

จากปรากฏข้างต้นสามารถสรุปได้ว่ามัสยิดเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่เป็นศูนย์รวมในการบอกปัญหา และแก้ปัญหาในชุมชนอีกเช่นกัน

2.2.2.6 สถานที่ปฐมพยาบาล

อย่างที่ทราบกันดีว่าระบบรักษาสุขภาพในสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ ยังไม่มีโรงพยาบาลเป็นกิจจะลักษณะอย่างเช่นปัจจุบัน ดังนั้นมัสยิดจึงเป็นสถานที่คอยรักษาพยาบาล Ahmad Yānī, (2000 : 19) ได้กล่าวว่า "ประวัติศาสตร์ได้บันทึกชื่อฐานปฐมพยาบาลที่มีชื่อว่า รอฟีเดาะฮ์ ซึ่งเป็นชื่อเศาะฮาบียะห์คนหนึ่ง และได้ทำการปฐมพยาบาลให้กับซะอัด บิน มุอาซ ﷺ จนถึงเสียชีวิต"

จากเหตุการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่านบีมุฮัมมัด ﷺ ได้มีการแบ่งสัดส่วนของมัสยิดเพื่อเป็นสถานที่รักษาพยาบาลในภาวะจำเป็น อีกทั้งยังสามารถบำบัดสุขภาพจิตใจบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ ในยุคนั้นเป็นอย่างดี

2.2.2.7 สถานที่วางแผน

มัสยิดในสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ ยังเป็นสถานที่วางแผนการบริหารจัดการบ้านเมือง นับตั้งแต่การบริหารปัจเจกบุคคล ครอบครัว สังคมจนถึงการวางแผนในการทำสงคราม ดังนั้นการวางแผนในการทำสงครามจึงเป็นส่วนหนึ่งที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กระทำการในมัสยิดของท่าน

al-Qurṭubiy, (1964 : 282) ได้กล่าวว่า "กะอับ บิน มาลิก ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเขาที่บ่งบอกถึงการติดตามของท่านบีว่า เมื่อข้าให้สลาม นบีก็ยิ้มอย่างการยิ้มของผู้ที่โกรธ แล้วท่านกล่าวว่า จงมานี่ ข้าก็เดินเข้าไปจนกระทั่งนั่งอยู่ระหว่างมือทั้งสองของท่าน (คือต่อหน้าท่าน) ท่านได้กล่าวว่า อะไรที่ทำให้ท่านไม่ได้ออกไปสงคราม (ครั้งนี้) ท่านมิใช่หรือที่ได้ซื้อพาหนะของท่านไว้แล้ว"

Ahmad Yānī, (2000 : 19) ได้กล่าวว่า "นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ทำการฝึกบรรดานักรบตามมติที่ประชุม จนเกิดนักต่อสู้ที่มีคุณลักษณะตามอิสลาม และมีความพร้อมในการสู้รบที่สามารถหวังชัยชนะได้" และการวางแผนที่มีการติดตามก็ยังเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่สำคัญในการสร้างความเข้มแข็งเพื่อนำชัยชนะมาสู่อิสลามอีกด้วยเช่นกัน

จากเหตุการณ์ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการวางแผนที่ตามด้วยการติดตามในทุกงาน ไม่ว่าจะอยู่ในยามปกติ และยามคับขันเป็นสิ่งที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ให้ความสำคัญโดยใช้มัสยิดเป็นหลัก เนื่องด้วยความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของมุสลิมต่อมัสยิด

2.2.2.8 แหล่งการเรียนรู้

การศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญ และเป็นรากฐานหนึ่งของความเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ และสามารถสร้างความเข้าใจต่อศาสนาด้วยดี พร้อมกับสามารถปฏิบัติตามหลักศาสนาได้ถูกต้อง ซึ่งท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ก็ได้ให้ความสำคัญในการสั่งสอนบรรดาเศาะฮาบะฮ ﷺ โดยอาศัยมัสยิดเป็นแหล่งเรียนรู้ ดั่งที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวในอัลฮะดีษที่มีรายงานจากอะนัส บิน มาลิก ﷺ

((أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ - وَهُوَ عَمُّ إِسْحَاقَ -، قَالَ رَسُولُ اللهِ ...إِنَّ هَذِهِ الْمَسَاجِدَ لَا تَصْلُحُ لِشَيْءٍ مِنْ هَذَا الْبَوْلِ، وَلَا الْقَذَرِ إِنَّمَا هِيَ لِذِكْرِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَالصَّلَاةِ وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ أَوْ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فَأَمَرَ رَجُلًا مِنَ الْقَوْمِ فَجَاءَ بِدَلْوٍ مِنْ مَاءٍ فَشَنَّهُ عَلَيْهِ))

ความว่า จากอนัส บิน มาลิก ลุงของอิซฮากกล่าวว่า เราะสูล ﷺ กล่าวว่า... "แท้จริงแล้วมัสยิดทุกหลังของอัลลอฮ์นั้นไม่ควรเลยที่จะทำอย่างนี้ ปัสสาวะและทำความสกปรกเป็นสิ่งต้องห้ามเพราะมัสยิดคือสถานที่รำลึกถึงอัลลอฮ์ สถานที่ละหมาดและ

Prince of Songkla University Pattani Campus

อ่านอัลกุรอาน จากนั้นท่านเราะซูลให้เศาะฮาบะฮเอาน้ำราดที่บริเวณนั้น”

(Muslim : 285)

จากเหตุการณ์นี้สามารถสรุปได้ว่ามัสยิดในสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ ล้วนแต่มีกิจกรรมที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน ถึงแม้พื้นฐานของบุคคลที่ต่างกัน ความเข้าใจต่อศาสนาที่ไม่เหมือนกันแต่นบีมุฮัมมัด ﷺ ก็ได้สร้างความเข้าใจต่อสิ่งเหล่านั้นอย่างชัดเจนโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถจับต้องได้พร้อมกับสร้างรูปแบบการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความเป็นมิตรที่ดีถึงแม้การกระทำที่ไม่สมควรเกิดขึ้นในสถานที่ที่ประเสริฐเช่นมัสยิดก็ตาม

2.2.2.9 สถานที่เผยแพร่ศาสนา

มัสยิดในสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ ก็ยังเป็นสถานที่เผยแผ่ศาสนา โดยการสร้างความรู้สึกที่ดีซึ่งกันและกัน และสร้างความเป็นพี่น้องระหว่างกันซึ่งเป็นตัวเชื่อมในการเผยแผ่ศาสนาให้เดินตามเป้าหมายที่วางไว้ ในประวัติศาสตร์นบีได้เผยแผ่ศาสนาต่อผู้คนที่มามัสยิด โดยเริ่มการเชิญชวนเป็นรายบุคคลอย่างเงียบๆไปสู่การเชิญชวนด้วยการเปิดเผย และได้ส่งบรรดาเศาะฮาบะฮ ﷺ ในการสอนอัลกุรอาน

Muṣṭafa Sibā‘iy, (2014 : 54) กล่าวว่า “ในปีที่ 12 หลังจากการแต่งตั้งเป็นนบี มีชาวอันศอร์ 12 คนได้มาร่วมพิธีฮัจญ์ พวกเขามาพบนบี และให้สัตยาบัน เมื่อพวกเขากลับไป นบีได้ส่งมุศอับ บิน อุมัยร ﷺ ไปยังนครมะดีนะฮพร้อมกับพวกเขาเพื่อสอนอัลกุรอานและอิสลาม” และนบีก็ยังได้แต่งตั้งเศาะฮาบะฮ ﷺ ในการเผยแผ่ศาสนาอีกด้วย เช่น การส่งมุศอับ บิน อุมัยร์, มุอาซ บิน ญะบัล และแต่งตั้งอุสามะฮ์ บิน ซัยด ﷺ เป็นแม่ทัพในการเผยแผ่ศาสนาอิสลามไปสู่ประเทศอื่นๆ

ด้วยเหตุนี้การเผยแผ่ศาสนาอิสลาม โดยยึดมัสยิดเป็นหลักดั่งที่เกิดขึ้นในสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยที่นบีได้สังเกตบุคคลที่สนใจศาสนา สนใจในหลักคำสอนของศาสนาพร้อมกับการคัดกรองบุคคลที่ได้เข้ามัสยิด และอีกหลายกระบวนการที่สามารถส่งผลให้มุสลิมมีความเข้าใจต่ออิสลามอย่างแท้จริง และพร้อมที่จะปฏิบัติตามอิสลามอย่างเคร่งครัด และสามารถสร้างมุสลิมที่ดีสำหรับตัวเองและพร้อมที่จะเผยแผ่ความประเสริฐของศาสนาไปสู่ผู้อื่นโดยไม่กลัวต่อความลำบาก ความห่างเหินจากครอบครัวและความตายยกเว้นความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น

2.3 แนวคิดนักวิชาการอิสลามเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำ

นักวิชาการอิสลามร่วมสมัยได้อธิบายถึงบทบาทของผู้นำ ดังนี้

Abdul Qādir ‘Audah, (1985 : 73) ได้กล่าวว่า “ผู้นำถือเป็นบุคคลที่มีภาระความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ และเป็นผู้แบกรับอะมานะฮฺอันมีผลต่อการกระทำตามสิทธิที่ได้รับมา และในวันกิยามะฮฺอัลลอฮ์ ﷻ จะทรงสอบสวนถึงบทบาทผู้นำดังกล่าว”

Mālik bin Nabī, (1991 : 60) ได้กล่าวในหัวข้อ บทบาทของมุสลิมในยุคที่ยี่สิบที่เป็นรายบุคคลว่า “มุสลิมมีบทบาทที่ต้องปฏิบัติอยู่สามประการ คือ รู้จักตัวเอง รู้จักผู้อื่นโดยการไม่หญิงยโส ไม่ดูถูก รู้จักผู้อื่นด้วยความรัก”และท่านได้กล่าวถึงเงื่อนไขของความรุ่งเรืองในอิสลามอีกว่า “อิสลามจะรุ่งเรืองได้มีเงื่อนไขอยู่สามประการ และหนึ่งในนั้นคือเวลา”

Abdul Azīz bin Bāz, (2002 : 12) ได้กล่าวว่า “อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾

ความว่า “และเราได้จัดให้มีหัวหน้าจากพวกเขาเพื่อจะได้ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องตามคำบัญชาของเราในเมื่อพวกเขามีความอดทน และพวกเขาเชื่อมั่นต่ออายาตทั้งหลายของเรา”

(อัสสะญะดะฮฺ : 24)

คำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นจริงเสมอดั่งเรื่องที่เกิดกับบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ และบรรดาผู้ที่ได้ตามแนวทางของบุคคลเหล่านั้นที่ได้นำสัจธรรมมาสู่สังคมตามความต้องการของมนุษย์ และสามารถสร้างความกระจ่างต่อบุคคลอื่นๆด้วย โดยใช้ความอดทน และความศรัทธามั่นในสิ่งที่ศาสนาสอนไว้ แท้จริงความอดทน และความศรัทธามั่นสามารถนำไปสู่หนทางอันเที่ยงตรง”

Hasan al-Nadwiy, (1979 : 164) ได้กล่าวว่า “ทุกครั้งที่ได้คุยกับบรรดามุสลิมด้วยกัน มีความเข้าใจว่า การที่จะให้อิสลามรุ่งเรืองเหมือนในอดีตนั้น มุสลิมต้องพยายามตนเองในการศึกษาอัลกุรอานอย่างจริงจังจนเกิดความรักต่ออัลกุรอาน มีความรู้สึกที่จะปกป้องหลักคำสอนที่ถูกบันทึกไว้ในอัลกุรอานจนเกิดความยินยอมที่เสียชีวิตบนหลักคำสอนของอัลกุรอานอีกเช่นกัน” และท่านกล่าวอีกว่า “โลกอิสลามจะไม่รุ่งเรืองดั่งอดีตยกเว้นการศรัทธาต่ออัลกุรอานเกิดขึ้นในชีวิตของมุสลิมพร้อมด้วยยินยอมที่จะเสียชีวิตในหนทางของอัลกุรอาน”

Al-‘Uthaimīn, (1992 : 9) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้รู้ว่า “ผู้รู้มีความรับผิดชอบที่จะต้องเผยแผ่ความรู้ในศาสนาของอัลลอฮ์ ﷻ ให้กับผู้อื่น เนื่องจากอัลลอฮ์ ﷻ จะสอบถามถึงความรู้ที่เขาได้มา และยังมีพันธะสัญญาที่ได้ทำไว้ระหว่างเขากับอัลลอฮ์ ﷻ ในเรื่องของการเผยแผ่ความรู้ต่อบุคคลอื่น”

Prince of Songkla University Pattani Campus

Abdul Rahmān balah alī, (1979 : 199) ได้กล่าวว่า “แท้จริงเยาวชนได้เผชิญกับปัญหาที่มากมายดังนั้นการป้องกันไม่ให้เยาวชนตกในภาวะเหล่านั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตั้งคำถามให้กับมุสลิมว่า ปัญหาของเยาวชนใครเป็นผู้ที่จะต้องรับผิดชอบ? คำถามนั้นเพื่อสร้างความตระหนักให้กับผู้รู้ ซึ่งผู้รู้เท่านั้นที่จำเป็นต้องรับผิดชอบและจำเป็นต้องแก้ปัญหา ถ้าไม่ใช่เช่นนั้นจะมอบความรับผิดชอบนั้นให้กับใคร”

จากคำกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าบทบาทของผู้นำนั้นมีมากมาย เช่น บทบาทด้านความรับผิดชอบในอะมานะฮฺที่ได้รับมอบหมาย บทบาทในความพยายามที่ไม่สิ้นสุด บทบาทในจุดยืนที่เข้มแข็งต่ออุปสรรคต่างๆ บทบาทในการเผยแผ่ศาสนาที่ถึงแม้จะเหนื่อยเพียงใดบทบาทในตำแหน่งที่ถูกมอบหมายโดยการใช้ตำแหน่งควบคู่กับการทำงานเพื่ออิสลาม โดยไม่มีการพลัดวันประกันพรุ่ง บทบาทในการสร้างความรู้จักในตัวบุคคลที่อยู่ภายใต้การดูแล บทบาทในการสร้างความสำนึกต่อความหวังของประชาชาติ และบทบาทในการเชิญชวนประชาชาติกลับไปหาอัลกุรอานซึ่งเป็นทางนำชีวิต และเมื่อบทบาทเหล่านั้นถูกปฏิบัติได้อย่างดี ก็จะนำมาซึ่งความรุ่งเรืองของอิสลามอีกต่อไป

2.4 การพัฒนาเยาวชน

2.4.1 ความหมาย

2.4.1.1 พระราชบัณฑิตยสถาน, (2540: 915) ให้ความหมายเยาวชนคือ บุคคลที่มีอายุ15 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์

2.4.1.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2, (2560 : 3) ได้กำหนดคุณสมบัติของเยาวชนคืออายุไม่เกินยี่สิบห้าปีบริบูรณ์

2.4.1.3 Jamāluddīn, (อ้างถึงในบัดรุดดีน อัลไอนีย์.n.d. : 67) ให้ความหมายของเยาวชนคือ “บุคคลที่มีอายุถึง 60 ปี”

2.4.1.4 al-Qurtubiy, (อ้างถึงในบัดรุดดีน อัลไอนีย์.n.d. : 67) ได้กล่าวถึงช่วงอายุของเยาวชนคือ “บุคคลทีมีอายุตั้งแต่อายุ 16 ปีจนถึงอายุ 32 ปี”

2.4.1.5 Al-Nawāwīy, (1971 : 172) ได้กล่าวว่า “เยาวชนตามความเข้าใจของพวกเราคือบุคคลที่มีอายุตั้งแต่บรรลุนิติภาวะจนถึงอายุ 30ปี”

2.4.1.6 Abdurrahman Balah ‘Ali, (1992 : 190) ได้กล่าวถึงความหมายของเยาวชน “คือผู้ที่อายุ 16 ปี จนถึงอายุ 40 ปี”

Prince of Songkla University Pattani Campus

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าเยาวชนเป็นบุคคลที่มีความแข็งแรงในด้านร่างกายที่สามารถแบกรับสิ่งของ ภาระหน้าที่ รวมทั้งตำแหน่งทางสังคมที่ต้องใช้ความแข็งแรงในการฝ่าฟันไปสู่เป้าหมายที่สังคมได้หวังไว้ และความเข้มแข็งในด้านจิตใจที่พร้อมจะผ่านบททดสอบในเรื่องคำพูด การกระทำ และอื่นๆที่เกิดขึ้นกับตนเอง ซึ่งจะไม่มีช่วงอายุใดยกเว้นช่วงอายุของการเป็นเยาวชนจนเป็นที่มาของการวางช่วงอายุของเยาวชน ที่มีความต่างกันตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปลายอายุของเยาวชน

2.4.2 ความสำคัญของเยาวชน

เยาวชนเป็นกลุ่มชนที่อยู่ในสังคมโดยมีการกำหนดอายุที่สามารถบ่งบอกถึงการเป็นเยาวชนตามทัศนะที่ต่างกัน ซึ่งในสังคมหนึ่งๆจะมีเยาวชนอาศัยอยู่ และเยาวชนนั้นจะเป็นความหวังของสังคมนั้นอีกด้วย อัลลอฮ์ ﷻ ได้ให้ความตระหนักในเรื่องราวที่เกี่ยวกับเยาวชนถึงกับได้บันทึกคำว่าเยาวชนในอัลกุรอาน ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُمْ بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى﴾

ความว่า “เราจะเล่าเรื่องราวของพวกเขาแก่เจ้าตามความเป็นจริง แท้จริงพวกเขาเป็นชายหนุ่มที่ศรัทธาต่อพระเจ้าของพวกเขาและเราได้เพิ่มแนวทางที่ถูกต้องให้แก่พวกเขา”

(อัลกะฮฺฟ : 13)

Al-Sayūṭiy, (n.d. : 371) ได้กล่าวว่า “อิบนุ อับบาส กล่าวว่า อัลลอฮ์ ﷻ ไม่ได้แต่งตั้งบุคคลหนึ่งๆเป็นนบียกเว้นเขานั้นเป็นเยาวชน และอัลลอฮ์ ﷻ ไม่ได้ให้ความรู้จนเป็นผู้รู้ยกเว้นเขาผู้นั้นก็จะเป็นเยาวชนอีกเช่นกัน”

Sayyid Qutub, (1990 : 2262) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของขาวถ้ำที่ปรากฏในสูเราะฮ์ข้างต้นว่า “เยาวชนนั้นเป็นบุคคลที่เข้มแข็งในด้านสิรีระ เข้มแข็งในด้านการศรัทธาและเข้มแข็งในการต่อต้านในกิจกรรมที่เกิดขึ้นต่อชนของพวกเขา”

Abdul Wadūd, (1974 : 62) ได้กล่าวว่า “ชาวยิวได้พยายามเชิญชวนเยาวชนอาหรับในการแบกรับงานที่ได้มีการวางแผนอย่างดี และนุ่มนวลซึ่งงานดังกล่าวจะนำไปสู่การมั่วสุมกับผู้หญิงที่เป็นชาวยิว”

Nāsih ‘Ulwān, (1994 : 172) ได้ยกบทกวีความว่า “เยาวชนจะเติบโตตามสภาพของบิดามารดาซึ่งไม่ได้เกิดจากความรู้สึกของตนเองดังนั้นจงเติบโตพวกเขาด้วยการเชิญชวนให้ใกล้ชิดกับศาสนา”

Prince of Songkla University Pattani Campus

จากอายะฮฺและคำอธิบายของอุละมาอฺข้างต้นสามารถสรุปว่า เยาวชนนั้นเป็นบุคคลที่สามารถแบกรับอะมานะฮฺที่คนบางคนไม่สามารถปฏิบัติได้ ถึงแม้อะมานะฮฺนั้นจะเป็นอะมานะฮฺในรูปแบบของการเผยแผ่ศาสนา หรือการรักษาศาสนาให้คงอยู่ ซึ่งโดยปริยายจะเป็นคุณลักษณะของเยาวชนที่ได้ปรากฏมาในประวัติศาสตร์ของอิสลาม และเยาวชนนั้นเป็นกลุ่มชนหนึ่งที่ต้องได้รับการทดสอบจากอัลลอฮ์ ﷻ ผ่านรูปแบบที่หลากหลายซึ่งหนึ่งในการทดสอบนั้นคือการเป็นบ่าวที่ดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการทำอิบาดะฮฺต่อพระองค์พร้อมผ่านกระบวนการแนะนำ ตักเตือนและให้ความรู้ทางด้านศาสนาอีกด้วย

2.4.3 เยาวชนยุคเริ่มต้นในสมัยนบีมุฮัมมัด ﷺ

นบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นนบีคนสุดท้ายในบรรดานบีที่ได้ถูกแต่งตั้งจากอัลลอฮ์ ﷻ โดยมีเศาะฮาบะฮฺ ؓ ที่ได้ร่วมชีวิตในการเผยแผ่ศาสนาอิสลามร่วมกับท่าน และบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ؓ เหล่านั้นก็ได้รับการอบรมจากนบีจนเป็นบุคคลที่สามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต เช่น

2.4.3.1 อบูบักร อัศศิดดีก ؓ

อบูบักร ؓ มีชื่อว่า อับดุลลอฮฺ บิน เกาะฮาฟะฮฺ เกิดที่นครมักกะฮ์ก่อนนบีเกิดประมาณ 2 ปี ซึ่งท่านเป็นบุคคลที่ศรัทธาต่อนบีในยามที่คนอื่นกล่าวหานบีว่าเป็นนักไสยศาสตร์จนได้รับฉายาว่า อัศศิดดีก

Ibn Kathīr, (1976 : 96) ได้เล่าถึงเหตุการณ์อิสรออฺ มิอฺรอจฺที่เกิดขึ้นกับนบี พร้อมด้วยกล่าวถึงคำพูดของอบูบักร ؓ ที่มีความว่า “แท้จริงฉันจะศรัทธาต่อท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ในเรื่องของวะฮยูทุกเช้าและเย็น ด้วยเหตุนั้นจึงเรียกอบูบักรว่า อัศศิดดีก”

Ibn Ishāq, (1978 : 140) ได้กล่าวว่า “อบูบักร ؓ เป็นผู้ชายที่มีความรักต่อชนของพวกเขา ท่านเป็นบุคคลที่มีตระกูล มีความเข้าใจในสิ่งที่ดี และไม่ดีอย่างชัดแจ้ง เป็นนักธุรกิจมีจรรยามารยาท และท่านได้เชิญชวนมิตรสหายเข้ารับอิสลามเช่น ซุบีร บิน เอาววาม อุสมาน บิน อัฟฟาน, ฏอลหะฮฺ บิน อุบัยดิลลาฮ, ซะอัด บิน อะบีวักกฺอศ และอับดุรรอฮมาน บิน เอาฟ ؓ”

Ibn Hisyām, (1955 : 480) ได้กล่าวว่า “นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้อยู่ที่นครมักกะฮฺเพื่อรอการอนุมัติจากอัลลอฮ์ ﷻ ในเหตุการณ์อพยพ และไม่มีใครที่ได้อยู่นครมักกะฮ์ยกเว้นเขาเหล่านั้นจะต้องถูกขังหรือฆ่า เพียงแต่อลี ؓ และอบูบักร ؓ เท่านั้น ทั้งๆที่อบูบักร ؓ ได้ขออนุญาต แต่นบีได้ตอบว่า เจ้าจงอย่ารีบ อัลลอฮ์ ﷻ คงจะให้เจ้าเป็นเพื่อนในการอพยพจนทำให้ อบูบักร ؓ หวังต่อสัญญาที่นบีได้สัญญาไว้

จากประวัติข้างต้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกภาพของอบูบักร ؓ ที่ดี ซึ่งท่านเป็นบุคคลที่มีความศรัทธาต่อนบีมุฮัมมัด ﷺ อย่างสิ้นเชิง โดยไม่มีการตรวจสอบถึงข้อเท็จจริงมิหนำซ้ำอบูบักร ؓ เชื่อในทุกคำที่มาจากคำพูดของนบี และอบูบักร ؓ พร้อมที่จะเป็นสหายของนบีในการปกป้อง และเผยแผ่ศาสนาให้กับบุคคลที่ท่านรู้จักอีกด้วย

2.4.3.2 อุมัร อัลฟารูก ﷺ

อุมัร ﷺ เป็นบุตรของอัลเคาะฏอบได้รับอิสลามในปีที 6 หลังจากการแต่งตั้งนบีมุฮัมมัด ﷺ ให้เป็นนบี ซึ่งอายุอุมัร ﷺ ในเวลานั้นคือ 27 ปี และการรับอิสลามของอุมัร ﷺ เกิดขึ้นหลังจากการตามหานบีมุฮัมหมัด ﷺ ที่กำลังสร้างความแตกแยกในสังคมตามความคิดของอุมัร ﷺ และท่านพยายามที่จะหานบีให้เจอด้วยตนเอง เพื่อสนองความแค้นที่มีอยู่ในหัวใจ และเมื่ออุมัร ﷺ รับอิสลามท่านกลายเป็นบุคคลที่มีความกล้าต่อการเปิดเผยตัวตนของการเป็นมุสลิมพร้อมกับเป็นบุคคลที่สร้างความกระจ่างระหว่างความจริงกับความเท็จด้วยเหตุนั้นอุมัร ﷺ ได้รับฉายาว่า อัลฟารูก

Sufyurahmān, (n.d. : 93) ได้เล่าถึงการเข้าอิสลามของอุมัร ﷺ ว่าอุมัรได้เปิดเผยในการรับอิสลามต่อสาธารณชนจนได้รับบาดเจ็บซึ่งในเวลานั้นไม่มีเศาะฮาบะฮฺ ﷺ คนใดที่ได้รับบาดเจ็บเหมือนอุมัรและด้วยเหตุดังกล่าวอุมัร ﷺ ได้ฉายาว่า อัลฟารูก

Ibn Hisyām, (1955 : 341) ได้กล่าวว่า “อิบนุ มัสอูด กล่าวว่า แท้จริงการที่อุมัร ﷺ เข้าอิสลามนั้นเป็นเสมือนกุญแจ การอพยพของท่านเสมือนชัยชนะ และการบริหารของท่านเสมือนการให้ความสุขแก่ผู้ที่อยู่ภายใต้การดูแล”

al-Sayūṭīy, (2004 : 94) ได้กล่าวว่า “อิบนุ อะซากิร กล่าวว่า อลี ﷺ เล่าว่าฉันไม่รู้ว่ามีบุคคลที่อพยพอย่างเปิดเผยยกเว้น อุมัร บิน อัลเคาะฏอบ ﷺ ซึ่งเมื่อท่านรู้ว่าต้องอพยพท่านก็เตรียมดาบ และขันธนูพร้อมลูกธนูในมือโดยเดินเวียนกะอฺบะฮ์เจ็ดรอบ และละหมาดพร้อมกับเดินหากลุ่มคน และกล่าวว่า โอ้บรรดามนุษย์ ใครที่พร้อมจะให้แม่อยู่โดดเดี่ยว ลูกเป็นกำพร้า ภรรยาที่เป็นหม้ายก็จงรอฉันที่ซอยนี้”

จากชีวประวัติข้างต้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความกล้าหาญของอุมัร ﷺ ในการประกาศอิสลามต่อสังคมในสมัยนั้นซึ่งไม่มีเศาะฮาบะฮฺ ﷺ คนใดที่สามารถเทียบเท่ากับท่านในการเผชิญกับผลกระทบที่ในทรัพย์สินและชีวิตของท่าน ถึงแม้การรับอิสลามเพิ่งผ่านมาในเวลาอันสั้นโดยผ่านการอ่านอัลกุรอานที่เกิดขึ้นในครอบครัวของเขาเอง

2.4.3.3 อุสมาน ษุลนูรอยน์ ﷺ

อุสมาน บิน อัฟฟาน ﷺ เกิดในปีที่ 6 ก่อนเหตุการณ์การถล่มกะอฺบะฮ์ โดยกองทัพอับราฮะฮ์ ซึ่งปีนั้นจะเรียกว่าปีช้าง และอุสมาน ﷺ ได้รับอิสลามจากการเชิญชวนของอบู บักร อัศศิดดีก ﷺ และได้ฉายาว่า ษุลนูรอยน์

‘Ala’uddīn, (1981 : 118) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการเรียกอุสมาน ﷺ ว่า ษุลนูรอยน์ เนื่องจากอุสมานมีภรรยาที่เป็นบุตรสาวของนบีมุฮัมมัด ﷺ ด้วยกันสองคนคือ รูก็อยยะฮฺ رضي الله عنها และอุมมี กัลซูม رضي الله عنها

Ibn Sa‘ad, (1990 : 37) ได้กล่าวว่า “เมื่ออุสมาน บิน อัฟฟาน ﷺ รับอิสลาม น้าของอุสมานนั่นคือ ฮะกัม บิน อบี อัล อาศได้มัดตัวเขาและถามว่า เจ้ามีความต้องการที่จะเปลี่ยน

ศาสนาของพ่อเจ้าไปหาศาสนาใหม่หรือ? ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ﷻ ฉันจะไม่ยอมเด็ดขาดนอกจากเจ้าต้องอยู่ในศาสนาเดิม อุสมาน ﷺ ก็กล่าวว่า ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ﷻ อีกเช่นกัน ฉันก็จะไม่ยอมยกเว้นจะยืนยัดบนศาสนาอิสลาม เมื่อน้าเห็นความจริงจังของอุสมาน ﷺ ต่อศาสนาอิสลามเขาก็ไม่สนใจในการขัดขวางอีกเลย"

al-Sayūṭīy, (2004 : 118) ได้กล่าวว่า "อุสมาน ﷺ เป็นบุคคลที่รับอิสลามรุ่นแรกที่มาจากการเชิญชวนของอบูบักร ﷺ และเป็นบุคคลที่ทำการอพยพสองครั้งด้วยกัน คืออพยพไปยังนครฮะบะชะฮ์ และนครมาดีนะฮ์ และซายูตีได้กล่าวอีกว่า อุสมาน ﷺ เป็นหนึ่งในสิบคนจากบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ ที่ได้รับรองการเข้าสวรรค์ และหนึ่งในหกคนที่รับการเสียชีวิตของท่านนบีด้วยใจที่ยินยอม และเป็นบุคคลหนึ่งในบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ ที่ได้รวบรวมอัลกุรอาน

Munīr Qudbān, (1992 : 512) ได้กล่าวถึงเหตุการณ์เจรจาระหว่าง อุสมาน ﷺ กับ อบูสุฟยานว่า "อุสมาน ﷺ ได้เจอกับอบูซุฟยาน และผู้นำกุรอยช์คนอื่นๆ และเขาก็ได้บอกความจริงของการที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้มายังนครมักกะฮ์ หลังจากนั้น อบูสุฟยานกล่าวว่า ถ้าคุณจะทำการเฏาะวาฟที่กะอฺบะฮฺก็จงทำ อุสมาน ﷺ ตอบว่า ฉันจะไม่เฏาะวาฟจนกว่านบีมุฮัมมัด ﷺ สามารถเฏาะวาฟเหมือนฉันด้วยเช่นกัน"

จากชีวประวัติข้างต้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความรักที่เศาะฮาบะฮฺ ﷺ ได้มอบให้กับอัลลอฮ์ ﷻ และความรักที่เศาะฮาบะฮฺได้มอบให้กับนบีมุฮัมมัด ﷺ ซึ่งก็จะเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกของการเชิญชวนระหว่างผู้ให้และผู้รับ

2.4.3.4 อลี อบีฏรอบ ﷺ

อลี บิน อบีฏอลิบ ﷺ เป็นบุตรของอบุฏอลิบซึ่งเป็นลุงของนบีมุฮัมมัด ﷺ และนบีได้เรียก อลี บิน อบีฏอลิบ ﷺ ด้วยคำว่า อบีฏรอบ

Ibn Hisyām, (1955 : 599) ได้กล่าวว่า "ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้เรียกอลี ﷺ ด้วยคำว่า อบีฏรอบ เนื่องจากอลีได้มีทรายติดที่แก้มหลังจากนอนบนพื้นทรายในมัสยิดอัลฮะรอม

Ibn Ishaq, (1978 : 137) ได้กล่าวว่า "แท้จริงอลี บิน อบีฏอเล็บ ﷺ ได้ไปหานบีมุฮัมมัด ﷺ และได้เจอกับนบีพร้อมกับนางเคาะดีเยาะฮ์ رضي الله عنها กำลังละหมาด อลี ﷺ จึงถามว่านี่คืออะไรโอ้มุฮัมมัด ﷺ นบีก็ตอบว่า นี่คือศาสนาของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ได้ถูกเลือก และได้แต่งตั้งฉันเป็นเราะสูลพร้อมกับเชิญชวนเจ้าไปสู่ศาสนาของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเอกะ ทำอิบาดะฮฺต่อพระองค์และปฏิเสธศรัทธาต่อเจว็ดทั้งหลาย"

Ibn Kathīr, (1976 : 434) ได้กล่าวว่า "อลี บิน อบีฏอเล็บ ﷺ เป็นบุคคลแรกที่ได้ละหมาดพร้อมท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ในบรรดาผู้ชาย"

al-Sayūṭiy, (2004 : 130) ได้กล่าวว่า "นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ถูกแต่งตั้งเป็น นบีในวันจันทร์ และท่านอลี ﷺ ได้รับอิสลามในอังคาร ซึ่งอายุของอลี ﷺ ในขณะนั้น 10 ปี มีรายงานว่า 9

และ 8 ปี และกล่าวอีกว่า อลี บิน อบีฏอเล็บ ﷺ เป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการรับรองในการเข้าสวรรค์จากนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นบุคคลที่ได้รับการสายสัมพันธ์ในความเป็นพี่น้องกับนบีในเหตุการณ์ฮิจเราะฮฺ เป็นบุคคลที่ได้ถูกเลือกให้เป็นสามีของฟาติเมาะฮฺซึ่งเป็นบุตรหญิงของนบีที่เป็นสุภาพสตรีที่ดีที่สุด เป็นบุคคลแรกๆที่ได้รับอิสลาม เป็นผู้รู้ เป็นผู้กล้าที่เลื่องลือ เป็นผู้ที่ถ่มตนที่ถูกเอ่ยนามพร้อมด้วยการเป็นนักพูดที่ทุกคนรู้จักในสมัยนั้น”

Hasan al-Nadwiy, (2003 : 423) ได้กล่าวในหัวข้อ แม่ทัพผู้ที่ได้รับชัยชนะ ว่า “นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า ในวันพรุ่งนี้ ธงกองทัพจะมอบให้บุคคลที่อัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูล ﷺ รักเขา และด้วยมือของเขาจะมีการพิชิตเมืองนี้อีกด้วย ดังนั้นบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ ที่อาวุโสก็ได้มีความหวังต่อคำมั่นสัญญานั้น แต่ท่านนบีได้เรียกอลี บิน อบีฏอลิบ ﷺ ซึ่งในขณะนั้นอลี บิน อบีฏอลิบ ﷺ มีอาการเจ็บตา และท่านนบีก็ได้เป่าดวงตาของอลี ﷺ พร้อมขอดุอาจากอัลลอฮ์ ﷻ จนทำให้ดวงตาทีเจ็บอยู่หายเสมือนไม่เคยเจ็บมาก่อน และนบีก็ได้มอบธงให้กับอลี บิน อบีฏอลิบ ﷺ ตามที่ท่านได้ให้คำมั่นสัญญาไว้

จากชีวประวัติข้างต้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงผลที่เกิดจากการอบรมสั่งสอนของนบีมุฮัมมัด ﷺ ให้กับบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ﷺ จนสามารถทำให้บุคคลเหล่านั้นได้รับทางนำจากอัลลอฮ์ ﷻ ในการรับศาสนาอิสลามเป็นแนวทางในดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจต่อความถูกต้องของศาสนาอิสลาม ทั้งๆที่สังคมสมัยนั้นกำลังเผชิญกับความมืดและเศาะฮาบะฮฺ ﷺ เหล่านั้นพร้อมที่จะนำศาสนาอิสลามไปสู่สังคมโลกอีกด้วย

2.5 ความหมาย ความเป็นมาและคุณสมบัติของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

2.5.1 ความหมายและความเป็นมา

2.5.1.1. พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พุทธศักราช, (2540) ได้กล่าวถึงที่มาคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดว่า “ให้สัปบุรุษประจำมัสยิดซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบห้าปีบริบูรณ์ขึ้นไป ประชุมกันคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่ง” และจะอยู่ภายใต้ระเบียบการบริหารมัสยิด พุทธศักราช 2540 มาตรา 30 ให้มีคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

(1) อิมามเป็นประธานกรรมการ

(2) เคาะฎีบเป็นรองประธานกรรมการ

(3) บีลาลเป็นรองประธานกรรมการ และ

(4) กรรมการอื่นตามจำนวนที่ที่ประชุมสัปปุรุษประจำมัสยิดนั้นกำหนด จำนวนไม่น้อยกว่าหกคนแต่ไม่เกินสิบสองคนให้สัปปุรุษประจำมัสยิดซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบห้าปีบริบูรณ์ขึ้นไปประชุมกัน คัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดเลือก

Prince of Songkla University Pattani Campus

กรรมการตาม (4) เป็น เลขานุการหนึ่งคน นายทะเบียนหนึ่งคน เหรัญญิกหนึ่งคนและตำแหน่งอื่นตาม ความจำเป็น ให้ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่ได้รับมอบหมายจากประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นประธานในที่ประชุมสัปปุรุษประจำมัสยิดเพื่อดำเนินการคัดเลือกกรรมการอิสลามประจำมัสยิดแล้วเสนอคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเพื่อพิจารณาแต่งตั้ง ทั้งนี้ตามระเบียบที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยกำหนด

ดังนั้นคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดถือเป็นบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจจากสัปบุรุษในการบริหารจัดการชุมชนให้อยู่ในกรอบของอิสลามโดยมีอิมาม เคาะฎีบ บิลาลและคณะกรรมการฝ่ายต่างๆที่ทางมัสยิดได้วางโครงสร้างไว้

2.5.2 คุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พุทธศักราช 2540

2.5.2.1. พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พุทธศักราช, (2540) ได้กำหนดคุณสมบัติของ อิมาม เคาะฎีบ บิลาลและต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดั่งต่อไปนี้

(1) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 17

(2) อ่านพระคัมภีร์อัลกุรอานได้ถูกต้อง

(3) สามารถนำในการปฏิบัติศาสนกิจได้ถูกต้องตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

(4) มีความสามารถแสดงธรรมได้

(5) เป็นสัปปุรุษประจำมัสยิดนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันก่อนวันคัดเลือกอิมาม เคาะฎีบและบิลาล ไม่ถือเป็นนักพรตหรือนักบวช การพ้นจากตำแหน่งของอิมาม เคาะฎีบและบิลาลให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยกำหนด

และมาตรา 32 กรรมการตามมาตรา 30 (4) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(1) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 17

(2) เป็นสัปปุรุษประจำมัสยิดนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันก่อนวันคัดเลือก

(3) มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดที่มัสยิดนั้นตั้งอยู่ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันก่อนวันคัดเลือก

ดังนั้นคุณสมบัติของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดที่ได้มีการระบุอย่างชัดเจนซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมของมัสยิดให้บรรลุตามความคาดหวังของสังคม

2.5.3 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด

2.5.3.1 พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม, (2540) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในมาตรา 35 คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) บำรุงรักษามัสยิดและทรัพย์สินของมัสยิดให้เรียบร้อย

(2) วางระเบียบปฏิบัติภายในของมัสยิดเพื่อให้การดำเนินงานของมัสยิดเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

Prince of Songkla University Pattani Campus

(3) ปฏิบัติตามคำแนะนำชี้แจงของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในเมื่อไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามและกฎหมาย

(4) สนับสนุนสัปปุรุษในการปฏิบัติศาสนกิจส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางที่ชอบตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

(5) พิจารณามีมติรับมุสลิมเข้าเป็นสัปปุรุษประจำมัสยิด

(6) อำนวยความสะดวกและอบรมสั่งสอนให้สัปปุรุษประจำมัสยิดปฏิบัติศาสนกิจโดยถูกต้อเคร่งครัด

(7) ประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างสัปปุรุษประจำมัสยิดเมื่อได้รับการร้องขอ

(8) จัดให้มีและรักษาสมุดทะเบียนสัปปุรุษประจำมัสยิดและตรวจตราแก้ไขเพิ่มเติมสมุดทะเบียนดังกล่าวให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง

(9) จำหน่ายชื่อสัปปุรุษประจำมัสยิดออกจากทะเบียนเมื่อได้สอบสวนแล้วปรากฏว่าผู้นั้นกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

(10) จัดให้มีทะเบียนทรัพย์สิน เอกสารและบัญชีรายรับรายจ่ายของมัสยิดให้ถูกต้องตรงความเป็นจริงและจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน ฐานะการเงินและทรัพย์สินของมัสยิดแล้วรายงานให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี

(11) ดูดวงจันทร์และแจ้งผลการดูดวงจันทร์ต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

(12) ส่งเสริมการศึกษาและจัดกิจกรรมที่ไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

และมาตรา 37 อิมามมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

(2) ปกครองดูแลและแนะนำเจ้าหน้าที่ของมัสยิดให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ ให้เรียบร้อย

(3) แนะนำให้สัปปุรุษประจำมัสยิดปฏิบัติให้ถูกต้องตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามและกฎหมาย

(4) อำนวยความสะดวกแก่มุสลิมในการปฏิบัติศาสนกิจ

(5) สั่งสอนและอบรมหลักธรรมทางศาสนาอิสลามแก่บรรดาสัปปุรุษประจำมัสยิด

และในมาตรา 38 เคาะฎีบมีหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามในการแสดงธรรมแก่สัปปุรุษประจำมัสยิด

และในมาตรา 39 บีลาลมีหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามในการประกาศเชิญชวนให้มุสลิมปฏิบัติศาสนกิจตามเวลา

ดังนั้นการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดถือเป็นส่วนที่สำคัญ เพื่อการทำงานของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดนั้นได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่ได้วางไว้ และเมื่อเกิดปัญหาก็สามารถแก้ไขได้อย่างดี และจะส่งผลในการทำงานที่เกิดประสิทธิภาพของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในการทำงานเป็นลำดับต่อไป

Prince of Songkla University
Pattani Campus